



Tarkastus- lautakunnan arviointikertomus 2023

Pohjois-Savon hyvinvointialue,

Tarkastuslautakunta 23.5.2024 § 81

Sisällys

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS.....	4
TARKASTUSLAUTAKUNNAN SUOSITUKSET	5
1 TARKASTUSLAUTAKUNTA JA ARVIOINTITOIMINTA.....	10
1.1 Tarkastustoiminta	10
1.1.1 Tarkastuslautakunta.....	10
1.1.2 Tilintarkastus.....	13
1.1.3 Sidonnaisuusilmoitukset.....	13
1.2 Ulkoisen valvonnan järjestämisestä hyvinvointialueella	14
1.3 Vuoden 2022 arviointikertomuksista annetut vastineet	15
2 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....	17
2.1 Strategiset tavoitteet.....	17
2.2 Talousarviossa asetettujen tavoitteiden arviointi.....	20
2.2.1 Potilas- ja asiakaslähtöisyys.....	21
2.2.2 Palveluiden toimivuus	23
2.2.3 Taloudellisuus ja tehokkuus	24
2.2.4 Henkilöstövoimavarojen johtaminen.....	24
2.2.4.1. Henkilöstövoimavarojen tunnuslukujen toteutumisen arviointi	25
2.3 Talousarviossa asetettujen, aluevaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen	28
2.3.1 Aluehallitukselle asetetut tavoitteet	28
2.3.2 Toimialoille asetetut tavoitteet	29
2.3.2.1. Strategia- ja konsernipalveluiden toimialat	31
2.3.2.2. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutoimialat	32
2.3.2.3. Pelastustoimen toimiala	34
2.3.3 Tytäryhteisöiden tavoitteiden arviointi	35
3 TALOUDELLISEN TILANTEEN ARVIOINTI	36
3.1 Taloudellinen tasapaino vuoden 2023 tilinpäätöksessä	36
3.1 Lainanottovaltuudet ja lainakannan kehitys	39
3.1.1 Lainakannan kehitys	39
3.1.2 Lainanottovaltuudet vuosille 2023 ja 2024.....	40
3.1 Taloussuunnitelmien 2023–2025 ja 2024–2026 riittävyys talouden tasapainottamiseksi	41

3.2 Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toteutuminen.....	45
4 MUU TOIMINNAN ARVIOINTI.....	48
4.1.1 Päätöksenteko ja päätösten vaikutusten arviointi	48
4.2 Henkilöstö	50
4.2.1 Henkilöstömäärän kehittyminen vuonna 2023.....	50
4.3 Palvelutuotannon toimialojen toiminnan arviointi	53
4.3.1 Perhe- ja vammaispalveluiden toimiala	53
4.3.2 Ikääntyneiden palveluiden toimiala.....	55
4.3.3 Pelastustoimi	56
4.3.4 Yleisten palveluiden toimiala	57
4.3.4.1. Hoitoonpääsy erikoissairaanhoidon.....	58
4.3.4.2. Hoitoon pääsy perusterveydenhuoltoon	60
4.4 Hankinnat	62
4.4.1 Hankinnat intressipiiriin kuuluvilta yhtiöiltä.....	63
4.1 Talouteen perustuvan arviointimenettelyprosessin edellytysten täytyminen.....	64
ARVIOINTIKERTOMUKSEN ALLEKIRJOITUKSET	65
LÄHTEET	66
TARKASTUSLAUTAKUNNAN KUULEMISET KAUDELLA 2023-2024	69

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Arviointikertomus sisältää vuoden 2023 arvioinnin, kehittämistarpeet sekä avaa ovia tulevaisuuteen. Lukemisen helpottamiseksi asiat, joihin pyydämme aluehallituksen vastaukset ovat alussa. Suositukset toiminnan kehittämiseen ovat vastauspyyntöjen jälkeen.

Tarkastuslautakunnassa olemme arvioineet aluevaltuuston asettamia tavoitteita kokonaisvaltaisesti. Erityisesti olemme kiinnittäneet huomiota arvioinnissa niihin tavoitteisiin, jotka eivät ole toteutuneet tai niiden arviointiin, joihin liittyy muuta haastetta.

Tavoitteiden toteutumisen arvioinnin lisäksi olemme arvioineet myös hyvinvointialueen toiminnan, toimintatapojen ja palvelujen järjestämisen tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta.

Tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu myös arvioida hyvinvointialueen talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä taloussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden riittävyyttä tasapainotuksen kannalta.

Aluehallituksen ja lautakuntien arviointityö on perustunut päätöksiä seuraamalla ja vertaamalla niitä muun muassa hyvinvointialuestrategiaan, strategian toimeenpanosuunnitelmaan, eri hallinonalojen strategioihin, palvelutasopäätökseen, verrattu tilinpäätöstietoja talousarviointiin sekä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaan ja muuhun tarkastuslautakunnan hankkimaan tietoon.

Olemme kuulleet eri toimielinten puheenjohtajia, johtavia viranhaltijoita ja tietyn kokonaisuuden vastuutehtävissä olevia viranhaltijoita sekä henkilöstön edustajia. Näin tarkastuslautakunnalle on piirtynyt kokonaiskuva hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta.

Kehittämistoiminnan tavoite, tiedolla johtaminen, ei edennyt kaikilta osin vuoden 2023 aikana. Toiminnan ja talouden seuranta on koettu haasteelliseksi vuoden aikana, johtuen käytössä olevista eri asiakas- ja potilastietojärjestelmistä sekä puutteellisista raportointi- ja arviointijärjestelmistä. Tietoja on koostettu osin manuaalisesti.

Hyvinvointialuelain keskeistä perustaa, integraatiota, on pyritty edistämään integraatiojohtoryhmässä, jonka tarkoituksena on tarkastella hyvinvointipalveluihin liittyvien resurssien ja tavoitteiden alueellista kokonaisuutta.

Henkilöstövoimavarojen johtamisen yhtenä kärkitavoitteena on henkilöstölähtöisyyden, osaamisen ja urakierron tukemisen sekä työhyvinvoinnin menetelmien vahvistaminen. Johtamisen tueksi on ostettu valmentavan johtamisen koulutus kaikille hyvinvointialueen esihenkilöille. Henkilöstön hyvinvointiin ja voimavaroihin on kiinnitettävä erityistä huomiota työntekijöiden saatavuusongelmasta johtuen, ja ovathan henkilöstökulut suurin menoerä hyvinvointialueella.

Vuosi 2023 on ollut kaikilla osa-alueilla työntäyteinen ja haastanut erityisesti talouden hallintaa sekä johtamista.

Kirsti Puurunen

TARKASTUSLAUTAKUNNAN SUOSITUKSET

Tarkastuslautakunta nostaa vuoden 2023 arviointikertomuksessaan kolme erityistä kysymystä, johon tarkastuslautakunta pyytää vastauksen osana aluehallituksen arviointikertomuksesta annettavaa lausuntoa. Erityisen kysymyksen lisäksi tarkastuslautakunta antaa arviointikertomuksessaan kuusi teema-alueisiin liittyvää suositusta toiminnan kehittämiseksi. Tarkastuslautakunta pyytää aluehallitusta kommentoimaan myös muita suosituksia.

Tarkastuslautakunta pyytää, että aluehallitus käsittelee arviointikertomuksesta annettavan vastineen elokuun 2024 loppuun mennessä ja antaa sen tiedoksi aluevaltuustolle syksyn 2024 aikana.

Tarkastuslautakunnan erityiskysymykset aluehallitukselle ja toimialoille:

1. Onko vaikutusten arvioinnista osana päätöksentekoa järjestetty riittävästi koulutusta luottamushenkilöille, esittelijöille sekä kokouksia valmisteleville henkilöille?

Hyvinvointialueen päätöksenteossa hyödynnetään taloudellisuus-, tuottavuus ja integraatiovaikutusten arviointia. Vaikutusten arviointi lisättiin pöytäkirjapohjiin vuoden 2023 kuluessa ja ollut siten käytössä osan vuotta.

Vaikutusten arviointi on toteutunut noin 26 %:ssa vuoden 2023 kokouspykälistä ja keskimäärin 47 %:ssa päätöspykälistä (kokouksen vakiopykälää ei ole laskettu päätöspykäliseksi). Taloudellisuus-, tuottavuus ja integraatiovaikutusten arvion kirjaaminen pöytäkirjaan vaihtelee toimielimittäin.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että taloudellisuus-, tuottavuus- ja integraatiovaikutusten arviointia yhdenmukaistettaisiin hyvinvointialueen päätöksenteossa. Sen lisäksi tarkastuslautakunta ehdottaa, että päätöksenteon yhteyteen, taloudellisesti merkittäviin päätöksiin sisällytettäisiin myös muita vaikutusnäkökulmia.

2. Olisiko pöytäkirjadokumentointiin mahdollista tuottaa arvio päätöksen euomääräisestä taloudellisesta vaikutuksesta suhteessa talousarvioon ja toimialan määrärahaan?

Vuonna 2023 hyvinvointialueen talousarvio ja talouden toteutumisen ennustaminen sisälsivät merkittävää epävarmuutta, eikä toimintaan suunniteltu määräraha riittänyt toimintojen tuottamiseen. Toiminta muodostui merkittävästi alkuperäistä talousarviota heikommaksi, kun toimialat esittivät talousarvion muutoksensa taloudellista ja toiminnallista tilannetta kuvaavaksi marraskuussa 2023. Hyvinvointialueen tilikauden tulos muodostui 62,9 milj. euroa alijäämäiseksi ja vuoden 2024 talousarvion on ennustettu muodostuvan 35,6 milj. euroa alijäämäiseksi.

Tilinpäätöksen mukaan hyvinvointialue on aloittanut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän uudistamistyön, jonka tavoitteena on saavuttaa 30–50 milj. euron vuotuinen kustannusvaikutus vuosina 2024–2026. Vuosien 2025–2026 taloussuunnitteluvuodet on laadittu lähes 120 milj. euroa ylijäämäiseksi. Tilinpäätöksessä todetaan, että talouden tavoitteena on kattaa vuonna 2023 syntynyt alijäämä ja vuoden 2024 talousarviovuoden alijäämä vuosien 2025 ja 2026 ylijäämistä. Hyvinvointialueen talous on suunnitelman mukaan tasapainossa vuoden 2026 lopussa.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoitteen saavuttaminen edellyttää talouden seuranta- ja ohjaamista kaikissa toimielimissä. Mikäli merkittäviin päätöksiin lisättäisiin arvio päätöksen taloudellisista vaikutuksista, olisi pöytäkirjadokumentointiin mahdollista todeta jälkikäteen, miten toimialat ja toimielimet ovat toteuttaneet aluevaltuuston hyväksymiä käyttövaltuuksia ja niille asetettuja talouden reunaehtoja.

3. Onko hyvinvointialueella olemassa prosessit, millä selvitetään henkilöstön vaihtuvuuden juurisyitä?

Henkilöstökertomuksen mukaan vuoden 2023 aikana hyvinvointialueen vakituisista palvelussuhteista irtisanoutui 977 henkilöä. Irtisanoutuneiden osalta keskimääräinen lähtövaihtuvuus oli 0,63 %.

Irtisanoutuneelle henkilölle järjestetään loppukeskustelu, jossa pyritään selvittämään syytä irtisanoutumiselle. Keskustelu pidetään esihenkilön kanssa, *ynsi yli*-periaatteella. Keskustelujen perusteella irtisanoutumisen syy merkitään HR-järjestelmään.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että irtisanoutuneen henkilön kanssa pidettävä loppukeskustelu järjestettäisiin siten, että esihenkilön sijaan keskusteluun osallistuisi irtisanoutuneeseen henkilöön nähden neutraali henkilö. Haastattelu voi tällöin antaa ulottuvuutta ja ymmärrystä hyvinvointialueen työoloista ja irtisanoutumiseen vaikuttaneista juurisyistä.



Tarkastuslautakunnan suositukset, jotka ovat tärkeitä toiminnan tuloksellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden parantamisen näkökulmasta:

Hyvinvointialueen tavoitteet ja mittarit

Talousarviossa 2023 toiminnallisia tavoitteita on asetettu asiakas- /potilaslähtöisyyden, palveluiden toimivuuden, taloudellisuuden ja tehokkuuden, henkilöstövoimavarojen hallinnan, kehittämistoiminnan sekä tutkimuksen ja opetuksen näkökulmista. Aluevaltuustoa nähdessä sitovat, mitattavat tavoitteet on asetettu talouden näkökulmasta. Lautakunnat asettivat käyttösuunnitelmissa lautakuntaan nähden sitovia toiminnan mittareita, joiden toteutumista on raportoitu osavuosikatsauksissa.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että myös keskeisiä toiminnallisia tavoitteita asetettaisiin aluevaltuustoon nähden sitoviksi ja että toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen raportoidaisiin tilinpäätöksessä. Organisaation on syytä pyrkiä tavoitteissaan yhteneväisyyteen sekä jatkuvuuteen, ja hyvinvointialueen toimialojen ja koko henkilöstön on syytä tuntea keskeiset vuositavoitteet. Toiminnan keskeiset mittarit tulisi johtaa hyvinvointialueen toiminnasta saatavista tiedoista.

Henkilöstö

Hyvinvointialueen henkilöstön kokonaislukumäärä on kasvanut vuoden 2023 aikana (noin 2 %). Henkilöstömäärän nousu palvelutuotannossa selittyy pääosin oman työvoiman lisäämisellä ja ostopalvelujen käytön vähentämisellä. Henkilöstömäärä on kasvanut myös hallinnossa. Henkilöstömäärän kasvusta huolimatta riittävän henkilöstön saatavuushaaste koskettaa lähes koko alueen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelutuotantoa. Samanaikaisesti tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaiset sopeuttamistoimet kohdentuvat olemassa olevaan henkilöstöön. Alkuperäisen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaisena säästötavoitteena oli 58,5 milj. euron säästöt henkilöstökuluista.

Tarkastuslautakunta esittää huolensa kokonaisuutena kasvavan henkilöstön oikeanlaisesta kohdentumisesta ja suosittelee, että henkilöstöön kohdentuvien säästöjen vaikutuksia arvioidaisiin laajasti ja kattavasti. Poikkeamiin tulee reagoida viiveettä.

Integraation eteneminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten tavoitteiden vuosille 2023–2026 yhtenä tavoitteena on parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta erityisesti perustasolla. Palvelujen integroimisella tavoitellaan palvelujen sujuvuuden, jatkuvuuden ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten yhteistyön lisäämistä. Integroiduissa sosiaali- ja terveyspalveluissa asiakkaalle muodostuu kokonaisuus hänen tarvitsemistaan palveluista.

Pelastustoimen ja terveystoimen yhteistyön tavoitteena on varmistaa laadukkaat ensihoitopalvelut¹.

Tarkastuslautakunta pitää toimialarajoista riippumatonta integraatiojohtoryhmyöskentelyä hyvänä tapana edistää alueella tarvittavaa perus- ja erityispalveluiden integraatiota.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että johtoryhmyöskentelyyn osallistettaisiin myös toimialojen henkilöstöä.

Talouden ohjaus

Vuosien 2024–2026 talousarvioon ja -suunnitelmaan liittyy tarkastuslautakunnan arvion mukaan useita talouden tasapainoon liittyviä riskejä ja haasteita. Alijäämän kattaminen vuoden 2026 loppuun mennessä edellyttää tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimien lisäksi hyvinvointialueen kustannuslaskennan kehittämistä ja uusia palvelujen tuottamistapoja.

Alijäämän kattamista ja talouden tasapainoa on pyrittävä edistämään vaikuttamalla käyttötalousmenoihin muun muassa organisoimalla uudelleen hyvinvointialueen palveluja ja toimintoja. Alijäämäiset tilikaudet kasvattavat sopeuttamistoimien tarvetta.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että talousarvion muutoksesta päätettäessä tehtäisiin arvio siitä, millaisia vaikutuksia talousarviomuutoksella on lainanottovaltuuteen, talouden kokonaiskuvaan, rahavarojen riittävyyteen, talouden tasapainotukseen sekä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toteutumiseen.

Hankinnat sidosyksiköiltä

Iso osa hyvinvointialueen tukitoiminnoista tuotetaan sen tytär- tai osakkuusyhtiöiden kautta. Näiltä yhtiöiltä hankinnat voidaan tehdä kilpailuttamatta hankintaa.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että hyvinvointialue vertaa sidosyksikköasemassa olevien In House-yhtiöiden tuotteiden ja palveluiden hintakehitystä, etteivät näiden yhtiöiden palveluhinnat kasva kilpailullisia markkinahintoja nopeammin.

Hoitoon pääsy erikoissairaanhoidon

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että jo aloitettuja toimenpiteitä hoitoon pääsyn parantamiseksi jatketaan ja että integraatiota kehitetään edelleen yhteistyössä myös hyvinvointialueen ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

¹ Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet vuosille 2023–2026

1 TARKASTUSLAUTAKUNTA JA ARVIOINTITOIMINTA

Hyvinvointialueen hallinnon ja talouden valvonta tulee järjestää niin, että ulkoinen valvonta ja sisäisen valvonta yhdessä muodostavat kattavan valvontajärjestelmän. Valvontajärjestelmän tarkoituksena on turvata hallinnon ja talouden lainmukaisuuden ja hyvän hallinnon toteutuminen, sekä edistää toiminnan tuloksellisuutta.

1.1 Tarkastustoiminta

1.1.1 Tarkastuslautakunta

Aluevaltuusto asettaa tarkastuslautakunnan, joka huolehtii hyvinvointialueen hallinnon ja talouden tarkastamisen ja arvioinnin järjestämisestä.² Tarkastuslautakunta valmistelee aluevaltuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat ja arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet hyvinvointialueella ja hyvinvointialuekonesnissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.



Tarkastuslautakunnan jäsenet: vasemmalta Vesa Hynynen, Päivi Karinen, Esa Tuovinen, Kirsti Puurunen (pj.), Arto Nykänen, Riitta Anttila (vpj.) ja Juha Tykkyläinen. Kuvasta puuttuu Saija Nivamo. Kuva: Janni Makkonen.

Tarkastuslautakunta on arvioinut aluevaltuuston asettamia tavoitteita kokonaisvaltaisesti ja arvioinnissa on kiinnitetty huomiota niihin tavoitteisiin, jotka eivät ole toteutuneet tai niiden arviointiin liittyy muuta haastetta. Tavoitteiden toteutumisen arvioinnin lisäksi tarkastuslautakunta on arvioinut myös hyvinvointialueen toiminnan, toimintatapojen ja palvelujen

² Hyvinvointialuelaki 611 / 2021,125 §

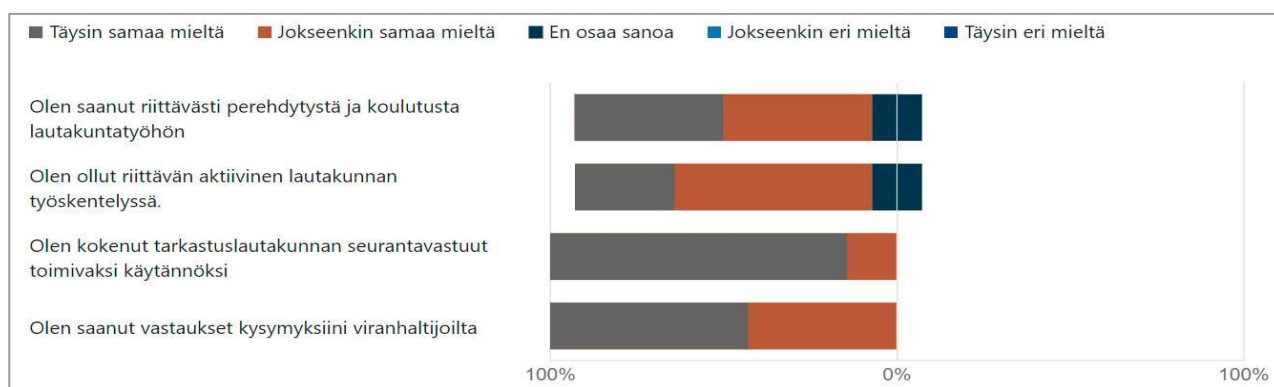
järjestämisen tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu myös arvioida hyvinvointialueen talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä taloussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden riittävyttä tasapainotuksen kannalta. Tarkastuslautakunta tekee ehdotuksen aluevaltuustolle tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille viranhaltijoille.

Lautakunnan arviointityö on perustunut muun muassa hyvinvointialuestrategiaan, strategian toimeenpanosuunnitelmaan, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategiaan, pelastustoimen palvelutasopäätökseen, tilinpäätökseen (sis. hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin taaseen, tuloslaskelmaan, rahoituslaskelman ja näiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailun ja toimintakertomuksen), tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaan, talousarvion ja -suunnitelmaan, päätöksiin, raportointitietoon ja muuhun tarkastuslautakunnan hankkimaan tietoon.

Tarkastuslautakunnan toiminta 2023 ja kehittyminen

Hyvinvointialueen toiminnan alettua tarkastuslautakunnan arviointityö on merkittävästi laajentunut ja monimuotoistunut. Kokouksiin ja niiden valmisteluun tarvittava aika on pidentynyt. Arviointityön edistämiseksi ja jäsenten tiedonsaannin parantamiseksi tarkastuslautakunnan jäsenet seuraavat säännöllisesti aluehallituksen ja lautakuntien ja jaostojen päätöksentekoa havainnoimalla kokouspöytäkirjoilla käsiteltyjä asioita ja vaikutusten arvioinnin toteutumista. Jäsenet raportoivat havainnoistaan tarkastuslautakunnan kokouksissa. Jäsenille jaetut seurantavastuutehtävät ovat tehostaneet tarkastuslautakunnan toimintaa ja parantaneet tiedonkulkua.

Kuva: Tarkastuslautakunnan vuoden 2023 itsearvioinnin tuloksia (n=7)



Lähde: Tarkastuslautakunnan itsearviointikysely 2023

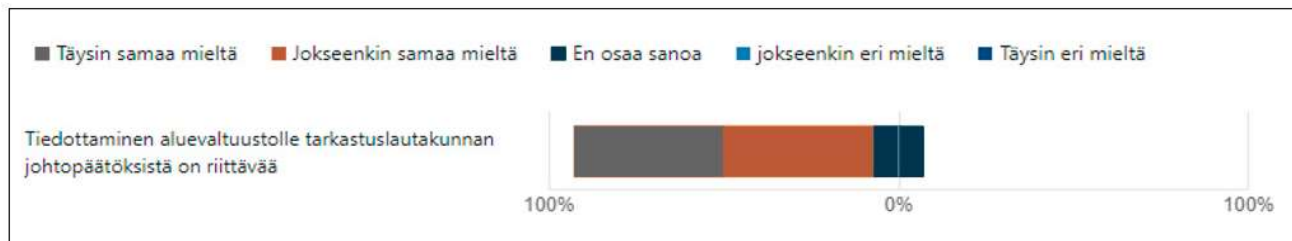
Tarkastuslautakunnan raportointi

Tarkastuslautakunta tiedottaa ja raportoi tehtäviinsä liittyvistä asioista ensisijaisesti aluevaltuustolle.³ Arvioinnin tulokset raportoidaan arviointikertomuksessa.

Ennen arviointikertomuksen valmistumista tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä tai raportoida muista merkittävistä havainnoista.⁴ Vuoden 2022 arviointikertomuksen lisäksi tarkastuslautakunta antoi vuoden 2023 aikana arvion talousarviossa asetettujen taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta⁵. Väliarviossaan tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota vuoden 2023 alkuperäisen talousarvion ja talouden toteumaennusteiden eroavuuteen. Tällöin talousarvion laadintaan vaikuttivat toimintatuottojen ja -kulujen perustuminen laskennalliseen arvioon, mutta myös lainanottovaltuuden muutos sekä lainanottovaltuuden muuttamisen ehtona ollut tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma.

Osana itsearviointia tarkastuslautakunta vastasi kysymyksiin, jotka liittyivät tarkastuslautakunnan tekemistä johtopäätöksistä tiedottamisen riittävyyteen jäsenten näkökulmasta. Tiedottaminen aluevaltuustolle koettiin pääosin riittäväksi. Tarkastuslautakunta havaitsi myös oman toimintansa kehityskohteita, ja yhteistyötä niin ylimmän päättävän toimielimen kuin operatiivisen päätöksentekielimen kanssa toivottiin tiivistettävän.

Kuva: Tarkastuslautakunnan vuoden 2023 itsearvioinnin tuloksia (n=7)



Lähde: Tarkastuslautakunnan itsearviointikysely 2023

³ Hallintosääntö 28.3.2023 §100

⁴ Hallintosääntö 28.3.2023 § 101

⁵ Tarkastuslautakunta 28.9.2023 § 78

1.1.2 Tilintarkastus

Tarkastuslautakunnan valmisteltaviin asioihin kuuluvat muun muassa tilintarkastajan valintaa koskevan tarjouskilpailun järjestäminen ja ehdotuksen teko aluevaltuustolle sekä tilintarkastussopimuksen noudattamisen valvonta⁶. Vuoden 2023 tilintarkastuksen on toteuttanut tilintarkastusyhteisö BDO Auditor Oy⁷. Tilintarkastusyhteisön vastuunalainen tilintarkastaja on raportoinut vuoden 2023 tilintarkastuksen toteutumisesta tarkastuslautakunnalle tilintarkastuspalveluista voimassa olevan sopimuksen mukaisesti. Tilintarkastuksen toteuttamisen suunnittelu on raportoitu syksyllä 2023 ja tarkastushavainnot keväällä 2024.



Kuva: Esa Tuovinen

1.1.3 Sidonnaisuusilmoitukset

Sidonnaisuuksista ilmoittamisesta määrätään hyvinvointialueissa. Sidonnaisuusilmoitukset tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista⁸. Velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksista koskee aluehallituksen jäseniä, aluevaltuuston ja lautakuntien puheenjohtajia ja varapuheenjohtajia, hyvinvointialuejohtajaa sekä aluehallituksen ja lautakunnan esittelijöitä. Sidonnaisuusilmoitusvelvollisiksi on katsottu myös jaostojen puheenjohtajat ja esittelijät.

Sidonnaisuusrekisterin ilmoitusvelvolliset voivat täydentää sidonnaisuusilmoituksiaan vuoden kuluessa ilmoitettavien tietojen muuttuessa. Tarkastuslautakunta voi tarvittaessa myös kehoittaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta. Tarkastuslautakunta on käsitellyt ja seurannut sidonnaisuusilmoitusten toteutumista. Sidonnaisuusilmoitusten ajantasaisuuden varmistamiseksi tarkastuslautakunta on lähettänyt vuosittaisen päivityspyynnön asianosaisille.

Sidonnaisuusilmoitusten ajankohtainen tilanne on saatettu aluevaltuuston tiedoksi syksyllä 2023⁹.

⁶ Hallituksen esitys 241/2020 vp

⁷ Aluevaltuusto 28.3.2022 § 26

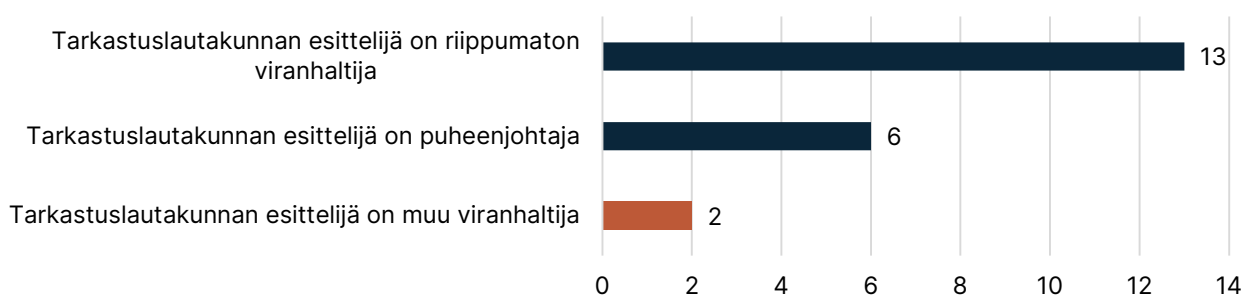
⁸ Hyvinvointialuelaki 611/2021 § 89

⁹ Aluevaltuusto 9.10.2023, 66 §

1.2 Ulkoisen valvonnan järjestämisestä hyvinvointialueella

Ennen hyvinvointialueiden toiminnan alkamista kuntasektorilla ulkoinen valvonta on perinteisesti muodostunut kokonaisuudesta, jossa kattavan ulkoisen valvontajärjestelmän muodostavat tilintarkastaja, tarkastuslautakunta sekä tarkastuslautakunnan alaisuudessa toimivan ulkoisen tarkastuksen yksikön henkilöstö. Hallituksen esitys hyvinvointialueista¹⁰ sisältää samat elementit ulkoisen valvonnan riippumattomuuden turvaamiseksi.

Kuva: Tarkastuslautakunnan esittelijöiden riippumattomuus hyvinvointialueiden hallintosäännöissä



Lähde: Hyvinvointialueiden tarkastuslautakuntien valmistelevat viranhaltijat

Vaikka Pohjois-Savon hyvinvointialue on yksi Suomen viidestä yliopistosairaalaa ylläpitävästä hyvinvointialueesta, sisältää sen voimassa oleva hallintosääntö ulkoisen valvonnan riippumattomuutta vaarantavan kaksoisroolin tarkastustoiminnoissa. Voimassa olevan hallintosäännön mukaan sama viranhaltija valmistelee tarkastuslautakunnan käsiteltäväksi tulevat asiat, johtaa sisäisen tarkastuksen yksikköä ja osallistuu sisäisten tarkastusten toteuttamiseen. Tarkastuslautakunnan käsiteltäviksi tulevien asioiden valmistelijan sijoittuminen operatiivisen johdon alaisuuteen on johtanut tarkastuslautakunnassa jääviystilanteisiin sekä hankaloittanut tarkastuslautakunnan asioiden käsittelyä. Yliopistosairaalaa ylläpitävistä hyvinvointialueista yhdellä ja kaikista hyvinvointialueista kahdella on tarkastuslautakunnan esittelijänä operatiivisen johdon alainen lautakunnan esittelijä.

Tarkastuslautakunta on keväällä 2024¹¹ tehnyt esityksen hallintosäännön muuttamiseksi tehtäviään koskevien hallintosäännön määräyksistä. Aluehallitus on käsitellyt tarkastuslautakunnan esitystä ulkoisen valvonnan aseman muuttamisesta¹². Päätösesitys on edelleen valmistelussa.

¹⁰ Hallituksen esitys 241/2020 vp

¹¹ Tarkastuslautakunta 15.2.2024 § 28

¹² Aluehallitus 22.4.2024 § 134

1.3 Vuoden 2022 arviointikertomuksista annetut vastineet

Tarkastuslautakunta hyväksyessään vuoden 2022 arviointikertomuksen pyysi aluehallitusta antamaan lokakuun loppuun mennessä lausunnon niistä toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt tai päättänyt ryhtyä arviointikertomuksessa esitettyjen havaintojen johdosta¹³. Tämän lisäksi tarkastuslautakunta käsitteli tuolloin Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän, Vaalijalan kuntayhtymän ja Itä-Suomen Laboratorio liikelaitoskuntayhtymä ISLABin arviointikertomukset vuodelta 2022. Myös näistä arviointikertomuksista pyydettiin aluehallitusta antamaan aluevaltuustolle lausunto niistä toimenpiteistä, joihin lautakunnan antama arviointikertomus antaa aihetta.

Lautakunnan arviointityön kannalta keskeistä on, miten arviointityön havaintoja ja suosituksia käsitellään aluevaltuustossa ja hyödynnetään hyvinvointialueen toimintojen kehittämisessä.

Vastineet Vaalijalan erityishuoltopiirin kuntayhtymän, Itä-Suomen laboratoriokeskuksen liikelaitoskuntayhtymän ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri kuntayhtymän vuoden 2022 arviointikertomuksiin

Vaalijalan erityishuoltopiirin kuntayhtymän¹⁴ ja Itä-Suomen laboratoriokeskuksen liikelaitoskuntayhtymän¹⁵ osalta aluehallitus esitti aluevaltuustolle, että erillistä vastinetta tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta vuodelta 2022 ei ole tarpeen antaa.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän¹⁶ osalta aluehallitus totesi vastineessaan, että Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin työnjatkajana hyvinvointialue jatkaa koulutusyhteistyötä eri tahojen kanssa ja pyrkii varmistamaan hoitoon pääsyn. Sekä hoitoon pääsyyn, että koulutusyhteistyön erityiskysymyksiin oli vastattu kattavasti.

Vastine Pohjois-Savon hyvinvointialueen arviointikertomukseen vuodelta 2022

Pohjois-Savon hyvinvointialueen arviointikertomuksessa 2022 tarkastuslautakunta esitti kaksi erityiskysymystä ja kymmenen havaintoa. Yksittäisiin havaintoihin ei vastattu. Toiseen esitettyyn erityiskysymykseen vastattiin kattavasti Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän vuoden 2022 arviointikertomuksen vastineessa.

Tarkastuslautakunnan erityiskysymykset¹⁷ liittyivät tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmassa arvioitujen toimien riittävyteen suhteessa hyvinvointialueilla edellytettyyn taloudelliseen tasapainoon sekä hyvinvointialueelle siirtyneeseen hoitopääsyyn. Vastineessa aluehallitus

¹³ Tarkastuslautakunta 30.5.2023 § 47

¹⁴ Aluevaltuusto 29.12.2023 § 107

¹⁵ Aluevaltuusto 29.12.2023 § 108

¹⁶ Aluevaltuusto 13.11.2023 § 84

¹⁷ Tarkastuslautakunta 30.5.2023 § 47

totesi ja saattoi aluevaltuustolle¹⁸ tiedoksi, että marraskuussa 2022 asetetut tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman tavoitteet eivät ole enää riittäviä hyvinvointialueen taloudellisessa tilanteessa. Vastineessa todettiin, että tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma on päivitettävä sekä lainanottovaltuuden muutospäätöksen ja hyvinvointialueneuvottelujen jälkeen huomioiden käynnistytävä palveluiden kokonaisuudistus.

Tarkastuslautakunta pitää saamiaan vastineita riittävinä, kun huomioidaan, että arviointikertomukset vuodelta 2022 ovat koskeneet pääosin valmistelua ja palvelutuotanto ja sen arviointi hyvinvointialueilla on alkanut vuoden 2023 alussa. Tarkastuslautakunta on käsitellyt sekä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaa että hoitoonpääsyä myös vuoden 2023 arviointikertomuksessa.

Vuoden 2023 arviointikertomuksesta annettava vastine

Lautakunnan arviointityön kannalta on keskeistä, että arviointityön havainnot ja suositukset käsitellään aluevaltuustossa ja hyödynnetään osana hyvinvointialueen toimintojen kehittämistä. Aluehallituksen lausunto (vastine arviointikertomukseen) perustuu aluehallituksen alaisten toimielinten ja viranhaltijoiden valmisteluun ja siten se muodostaa dialogin hyvinvointialueen toiminnan ja tarkastuslautakunnan kesken.

Tarkastuslautakunta pyytää, että aluehallitus käsittelee vuoden 2023 arviointikertomuksesta annettavan vastineen elokuun 2024 loppuun mennessä.

¹⁸ Aluevaltuusto 13.11.2023 § 85

2 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

2.1 Strategiset tavoitteet

Aluevaltuusto päätti hyvinvointialueen strategiasta joulukuussa 2022¹⁹. Strategiassa on määritetty Pohjois-Savon hyvinvointialueen toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteet. Lähtökohdina olivat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen yleiset tavoitteet sekä valtionneuvoston hyvinvointialueille asettamat tavoitteet. Hyvinvointialueen strategiassa on viisi painopistettä ja kussakin kahdesta neljään strategista tavoitetta (yhteensä 13). Strategian ydin on hyvinvointialueen vision sisältävä missio: *Hyvinvoiva ja kukoistava Pohjois-Savo*.



Strategia on suunnitelma, jonka avulla aluevaltuuston asettamat toiminnan päämäärät pyritään tavoittamaan. Hyvinvointialueen strategiaa ei ole tehty kiinteälle kaudelle, vaan sitä tarkastellaan vuosittain strategiaprosessissa²⁰. Strategian hyväksymisen jälkeen strategiaprosessi jatkuu vuoden 2023 aikana siten, että aluehallitus hyväksyi strategian toimeenpanosuunnitelman keväällä 2023²¹.

¹⁹ Aluevaltuusto 22.12.2022 § 151

²⁰ Aluevaltuusto 22.12.2022 § 151

²¹ Aluehallitus 24.4.2023 § 138

Hyvinvointialuestrategiaa toimeenpannaan vuoden 2023 aikana hyväksytyjen strategisten ohjelmien ja pelastustoimen palvelutasopäätöksen avulla. Strategisia toimeenpano-ohjelmia ovat:

- Pohjois-Savon hyvinvointialueen (sosiaali- ja terveydenhuollon) palvelustrategia²²
- Henkilöstövoimavarojen kehittäminen ja vahvistaminen 2023–2025²³
- Hallinto, hankinnat ja tilat 2023–2025²⁴
- Tutkimus, kehitys, innovaatiotoiminta ja opetus 2023–2025²⁵
- Digitaalisten palveluiden kehittäminen 2023–2025²⁶

Strategiset ohjelmat linkittyvät hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaan, sillä strategian toimeenpano-ohjelmat sisältävät syksyllä 2022 hyväksytyyn tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimenpiteitä. Tilinpäätöksen mukaan tammikuussa 2024 oli käynnissä yhteensä 42 toimenpidettä strategisten ohjelmien toimeenpanoon liittyen.

Strategian seurannan mittarit (44 kpl) on hyväksytty osana hyvinvointialueen strategian toimeenpanosuunnitelmaa, mutta niistä ei ole johdettu aluevaltuustoa nähden sitovia tavoitteita. Mittarit pohjautuvat vuosille 2023–2026 laadittuun kansallisten Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisiin tavoitteisiin ja mittaristoon. Pelastustoimen palvelutasopäätöksestä tai kokonaisturvallisuuslautakunnan vuoden 2023 käyttötalousuunnitelmassa asettamista toiminnallisista tavoitteista ei ole johdettu mittareita strategian seurannan mittareiksi. Pelastustoimen valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa ja pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on useita yhdyspintoja hyvinvointialueen strategiaan ja sen toimeenpanosuunnitelmaan.



²² Aluehallitus 5.6.2023 § 185, aluevaltuusto 19.6.2023 § 34

²³ Aluehallitus 5.6.2023 § 186

²⁴ Aluehallitus 5.6.2023 § 187

²⁵ Aluehallitus 5.6.2023 § 188

²⁶ Aluehallitus 2.10.2023 § 304

Tilinpäätöksessä 2023 ja talousarviossa 2024 on kuvattu hyvinvointialuestrategian mittareiden lähtötilanne (tulos), mutta niille ei ole asetettu tavoiteaikaa tai -tasoa. Osa mittareiden tuloksista on käytettävissä viiveellä. Tällaisia ovat esimerkiksi mittarit *Sairastavuusindeksi, ikävakioimaton* tai *Avohoidon keinoin vältettävissä olevat, päivystyksellisesti alkaneet sairaalahoitojaksot perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon vuodeosastoilla*. Tilinpäätöksen mukaan strategian ja sen toimenpideohjelmien tavoitteiden mittarit ja niiden tavoitetasot ovat alustavia ja tarkentuvat ohjelmakauden aikana osana tiedolla johtamisen kehittämistä.

Vuoden 2024 talousarvion mukaan hyvinvointialueen ensimmäisen toimintavuoden aikana riskiksi on tunnistettu, että hyvinvointialueen strategia ei ohjaa riittävästi toiminnan eikä talouden suunnittelua ja taloudelliset haasteet vaikeuttavat strategisten tavoitteiden saavuttamista. Lisäksi tiedon hajanaisuus vaikeuttaa strategisten tavoitteiden seuranta ja tilannekuvan muodostumista. Puutteellinen strategian ohjausvaikutus voi johtaa epä johdonmukaiseen tai ristiriitaiseen päätöksentekoon sekä tavoitteiden saavuttamiseen²⁷.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Hyvinvointialuestrategia on laadittu jatkuvasti ja säännönmukaisesti päivitettäväksi asiakirjaksi, johon ei ole määritetty selkeää strategian voimassaolokautta. Strategian mittarit on kuvattu lähtötilanteena (tulos) vuoden 2023 tilinpäätöksessä ja vuoden 2024 talousarviossa. Kaikista hyvinvointialuestrategian mittareista ei ole saatavilla vuosittaista tulostietoa.

Mittareille ei ole määritetty tavoitetasoa, mittarin kehittymisen suuntaa tai aikaa, jolloin niiden käyttäminen strategian tavoitteiden mittareina sisältää haasteita.

²⁷ Aluevaltuusto 29.12.2023 § 101

2.2 Talousarviossa asetettujen tavoitteiden arviointi

Taloussuunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet, joiden on toteutettava hyvinvointialuestrategiaa²⁸. Lähtökohtaisesti kaikki aluevaltuuston talousarviossa asettamat tavoitteet on tarkoitettu toteutettaviksi.

Toimialoja aluevaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden lisäksi talousarviossa asetettiin tavoitteita kuudesta näkökulmasta; potilas- ja asiakaslähtöisyys, palvelujen toimivuus, taloudellisuus ja tehokkuus, henkilöstövoimavarojen hallinta, kehittämistoiminta sekä tutkimus ja opetus. Kaikkiin näkökulmiin ja niissä asetettuihin tavoitteisiin ei ole asetettu toimialakohtaisia mitattavia tavoitteita.

Kehittämistoimintaa sekä tutkimus- ja opetustoimintaa hyvinvointialueella on tehty talousarviossa asetettujen tavoitteiden suuntaisesti huomioiden, että hyvinvointialueen toiminta palvelutuotannossa käynnistyi vuoden 2023 alussa. Kehittämistoiminnan tavoite, tiedolla johtaminen, ei kuitenkaan edennyt kaikilta osin. Toiminnan ja talouden seuranta on koettu alkuvuonna haasteelliseksi, johtuen käytössä olevista eri asiakas- ja potilastietojärjestelmistä sekä puutteellisista raportointi- ja arviointijärjestelmistä. Palvelutuotanto toimii useaa eri asiakas- ja potilastietojärjestelmää käyttäen ja niistä raportoitavia tietoja on koostettu osin manuaalisesti. Tiedolla johtamisen tueksi on kehitetty johdon työpöytä näkymää, jonne tuotetaan toimialakohtaisesti ajankohtaista tietoa muun muassa hyvinvointialueen henkilöstö- ja taloustilanteesta.



Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Talousarviossa 2023 tavoitteiksi on asetettu toiminnallisia tavoitteita asiakas- /potilaslähtöisyyden, palveluiden toimivuuden, taloudellisuuden ja tehokkuuden, henkilöstön voimavarojen hallinnan, kehittämistoiminnan sekä tutkimuksen ja opetuksen näkökulmista. Kaikille näkökulmille ei ole asetettu mittaria.

²⁸ Hyvinvointialuelaki 611/2021 § 115

2.2.1 Potilas- ja asiakslähtöisyys

Hyvinvointialueen yhtenä strategisena tavoitteena on, että työ hyvinvointialueella on laadukasta ja asiakslähtöistä. Ensimmäisen toimintavuoden aikana asiakslähtöisyyden ja asiakasprosessien osallisuuden kehittämistyötä on jatkettu aiemmissa organisaatioissa tehdyn asiakastyön pohjalta, kun hyvinvointialueen toiminnassa yhdistettiin 21 eri palvelunjärjestäjän (19 kuntaa ja 2 kuntayhtymää) sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen henkilöstöt, organisaatioiden toimintatavat ja -kulttuurit. Toiminnan alkaessa palvelutuotannon rakenne tunnistettiin heterogeeniseksi eri toimialojen sisällä.

Potilas- ja asiakslähtöisyyttä on pyritty edistämään määrätietoisesti. Tilinpäätöksen mukaan asiakasraateja on hyödynnetty toimintojen ja palveluiden kehittämisessä, kuten potilasohjeiden laatimisessa. Asiakslähtöisyyttä on edistetty myös kansalaisviestinnän avulla. Tilinpäätöksen mukaan hyvinvointialueen tiedotteet tavoittivat eri julkaisujen kautta yli 106 miljoonaa lukijaa. Somekanavien seuraajamäärä kasvoi 18–280 seuraajasta lähes 28 000 seuraajaan vuoden loppuun mennessä.

Vuonna 2023 hyvinvointialueella on ollut erilaisia toimintamalleja asiakaspalautteen ja asiakastyytyväisyyden mittaamiseksi. Asiakaspalautteiden, asukkaiden aloitteiden ja palvelupalautteiden kerääminen Pohjois-Savon hyvinvointialueella on tapahtunut alkuvuodesta entisillä, organisaatioista siirtyneillä käytännöillä, kuten asiakastyytyväisyysmittauksilla ja potilaspalautekyselyillä. Hyvinvointialueen laajuisesti asiakaspalautetta on kerätty avoimena palautteena (3 439 kpl) lähes toiminnan alusta lukien. Näistä palautteista suurin osa koski hyvinvointialueen viestintää ja kotisivuja (17,4 %) sekä sotokeskuspalveluita/sairaanhoitoa (16,7 %). Viestintää ja kotisivujen rakennetta koskeva palaute liittyi useimmiten tietojen löydettävyyteen yleisestä tietoverkosta. Sotokeskuksille kohdennetuissa palautteissa korostuivat huolet mahdollisuuksista hoitaa omaa terveyttään sekä asiakkaiden kokemat eriarvioistumisen kokemukset. Lisäksi asiakkaat olivat tyytymättömiä muun muassa sähköiseen asiointiin, Chatin toimintaan sekä ajanvaraus- ja takaisinsoittopalveluun.



Pääosa asiakaspalautteista oli kuitenkin positiivista ja potilas- ja asiakastyytyväisyys hyvällä tasolla. Erityispalvelujen saamasta asiakaspalautteesta käy ilmi, että potilaat kokevat saamansa hoidon ja kohtelun hyväksi. Asiakaspalautteiden mukaan 98 % asiakkaista oli kokenut olonsa turvalliseksi hoidon/tutkimuksen aikana. Kuopion yliopistollisen sairaalan asiakastyytyväisyyttä kuvaava NPS-suosittelemisindeksi vuonna 2023 oli 87, tavoitearvon ollessa 80. Pelastuslaitoksella on käytössä asiakkaille palautekanava, jonka kautta pelastuslaitoksen toiminnasta annettu palaute ohjataan palveluyksikön vastuuhenkilölle. Pelastustoimen saama asiakaspalaute on vuoden 2023 aikana ollut pääsääntöisesti laadullista palautetta.

Integraation tavoitteena on parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta perus- ja erityispalveluiden sekä eri hallinnon alojen kesken (oikea hoito/palvelu, oikeaan aikaan, oikeassa paikassa kustannusvaikuttavasti). Tilinpäätöksen mukaan eri toimialojen yhteistyötä ja toiminnan integraatiota on pyritty edistämään perustamalla integraatiojohtoryhmä. Sen tarkoituksena on vastata integraatiohaasteisiin tarkastelemalla hyvinvointipalveluihin liittyvien resurssien ja tavoitteiden alueellista kokonaisuutta sen sijaan, että eri hallinnonalat keskenään kilpailisivat hyvinvointialueen vähenevistä resursseista. Tällöin hyvinvointialueen järjestämät ja tuottamat palvelut tulisivat muodostamaan asiakkaan näkökulmasta loogisen, selkeän ja toisiinsa tukevan kokonaisuuden. Tilinpäätöksen mukaan tiedolla johtamisen työkalujen kesken-eräisyyden on tunnistettu muun muassa hankaloittaneen toiminnan johtamisen lisäksi myös toiminnallisen integraation etenemistä toimialojen sisällä sekä muiden toimialojen kanssa. Haasteista huolimatta esimerkiksi erikoissairaanhoidon palveluita on integroitu muiden sote-palveluiden kanssa. Alkuvuodesta 2023 yleisissä palveluissa luotiin toimintamallit, joilla erityispalveluita jalkautettiin lisälmeen ja Varkauteen.



Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Tarkastuslautakunta pitää integraatiojohtoryhmätyöskentelyä hyvänä tapana edistää alueella tarvittavaa perus- ja erityispalveluiden integraatiota. Pohjois-Savon hyvinvointialueella esiintyvä korkea palvelutarve, vuosien mittaan kehittynyt henkilöstöpula sekä hyvinvointialueen tiukasti määritelty rahoitus haastavat integraation edistämistä. Integraatiossa onnistuminen edellyttää rohkeita, vaikuttavuuteen perustuvia ja ennakkoluulottomia uusia toimintamalleja hyödyntävää kehittämistyötä.

2.2.2 Palveluiden toimivuus

Kun kuntapohjaisista toimintamalleista siirryttiin yhden tuottajan toimintamalliin, palvelutuotannon toimialojen keskeisenä tavoitteena oli asiakkaiden häiriöttömien palveluiden jatkuvuuden varmistaminen ja henkilöstön sijoittuminen uudessa organisaatiossa. Tilinpäätöksen mukaan toimintavuoden aikana palveluiden toimintavarmuudessa oli saatavuuden häiriöitä, vaikkakin se parantui vuoden mittaan.

Kaikilla toimialoilla palvelujen saatavuuteen ja viiveisiin liittyvät ongelmat ovat kytköksissä suoraan tai välillisesti henkilöstön saatavuuteen. Lisäksi hyvinvointialueen käytössä olevat useat potilas- ja asiakastietojärjestelmät haastavat osaltaan palvelujen järjestämisen toimintavarmuutta.

Hyvinvointialueen toiminta perustuu suurelta osin henkilön lainmukaisiin oikeuksiin saada hyvinvointialueen järjestämisvastuun piirissä olevaa palvelua. Lisäksi toimialoja säätelee lainsäädäntö, jonka vuoksi henkilöresurssien vajausta ei kaikilta osin ole mahdollista täysin paikata käyttämällä ostopalveluja.

Toimialojen tuottamat palvelut on pääosin saatu tuotetuiksi määräajoissa, ja henkilömitoitus toteutunut yksittäisiä tapauksia lukuun ottamatta lain edellytysten mukaisesti.



2.2.3 Taloudellisuus ja tehokkuus

Aluehallitusta aluevaltuustoon nähden sitovat tavoitteet liittyivät hyvinvointialueen tuloslaskelman tunnuslukuihin (vuosikate, hyvinvointialueen toimintatuotot ja hyvinvointialueen toimintakulut). Alkuperäisistä, talouden tunnuslukuihin sidotuista tavoitteista kaksi ei toteutunut. Vuosikate toteutui alijäämäisenä ja tilikauden kulut ylittivät 113 milj. euroa alkuperäisessä talousarviossa asetetun tavoitteen. Muutettuun talousarvioon nähden tavoitteet toteutuivat. Tarkastuslautakunta on arvioinut taloudellisuuden toteutumista tarkemmin arviointikertomuksen luvussa kolme, sitovien tavoitteiden toteutumisen arviointi.

2.2.4 Henkilöstövoimavarojen johtaminen

Sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluissa hyvinvointialueen henkilöstö huolehtii yli 248 000 pohjoissavolaisen hyvinvoinnista. Yliopistollisen hyvinvointialueen erityispiirteenä on hyvinvointialueen järjestämisvastuulle siirtynyt Kuopion yliopistollinen sairaala (KYS). KYSin ja erityispalveluiden henkilöstö vastaa vuositasolla noin miljoonan suomalaisen erikoissairaanhoidosta Itä- ja Keski-Suomessa.



Strategian yhtenä kärkitavoitteena on henkilöstölähtöisyyden, osaamisen ja urakierron tukemisen sekä työhyvinvoinnin menetelmien vahvistaminen. Hyvinvointialueen tavoitteen mukaisia toimenpiteitä on pyritty edistämään määrätietoisesti myös siksi, että tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmassa henkilöstön osalta huomiota on kiinnitetty työhyvinvoinnin uudensuunnitelmiin, työterveyshuollon ja henkilöstöhallinnon tiiviiseen yhteiskehittämisen malliin, sairauspoissaolojen vähentämiseen sekä kustannusten voimakkaaseen alentamiseen.

Henkilöstön työhyvinvoinnin edistämiseksi on tehty useita toimia, kuten uuden työntekijän perehdytysprosessin kehittäminen, esihenkilöiden kouluttaminen (valmentava johtaminen) sekä henkilökunnan työkykyä edistävät toimet (Epassi, tyky-iltapäivät ja ”Iloa työhön”-kampanja). Henkilöstökertomuksen mukaan tiedolla johtamisen tukemiseksi hyvinvointialueella aloitettiin yhteistyössä Järvisuudun työterveys Oy:n ja Kuopion kaupungin kanssa Aino Health -raportointijärjestelmän käyttö. Järjestelmä tukee esihenkilöitä reagoimaan ajoissa sairauspoissaoloihin sekä käymään aktiivisen ja aikaisen tuen mallin mukaisesti ennakoivat keskustelut.

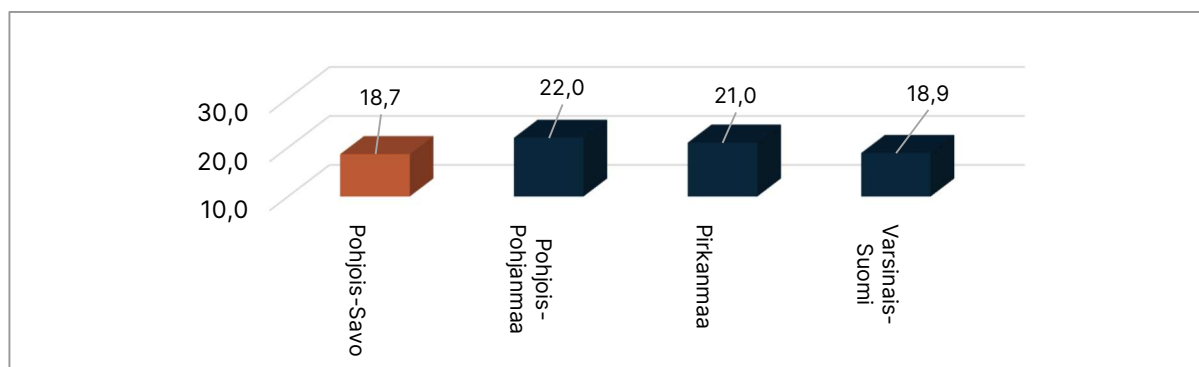
Erityisen tärkeässä roolissa työhyvinvoinnin tukemiseen oli vuoden 2023 syksyllä tehty ensimmäinen työhyvinvoinnin tilan mittaus tieteellisesti validoidulla QWL-mittarilla (Quality of Working Life -mittari), jonka tulosten osalta työyksiköiden työhyvinvointisuunnitelmat laaditaan.

2.2.4.1. Henkilöstövoimavarojen tunnuslukujen toteutumisen arviointi

Talousarviossa hyvinvointialueella yhteisesti kerättäviksi ja raportoitaviksi on valittu viisi tunnuslukua. Talousarviossa 2023 tunnusluville ei ole asetettu tavoitetasoa tai -suuntaa. Henkilöstövoimavarojen tavoitteet on raportoitu tilinpäätöksessä 2023 osana hyvinvointialuestrategian mittareiden lähtötilannetta. Henkilöstökertomuksen mukaan henkilöstövoimavaroille asetettuja tavoitteita on saavutettu vain osittain.

- Mittareista sairauspoissaolopäivien työntekijäkohtaista lukumäärää koskeva tavoite toteutui. Sairauspoissaolojen kehittyminen oli yksi tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman tavoitteista. Sairauspoissaolot toteutuivat 18,65 pv/työntekijä, tavoitteen ollessa 20 pv/työntekijä. Pohjois-Savossa sairauspoissaolot toteutuivat pienempinä kuin muilla yliopistosairaalaa ylläpitävillä hyvinvointialueilla.

Kuva: Sairauspoissaolopäivät/htv toteutuminen yliopistohyvinvointialueilla vuonna 2023



Lähde: Hyvinvointialueiden tilinpäätökset 2023

Henkilöstökertomuksen mukaan sairauspoissaoloissa on toimialakohtaista vaihtelua ja vuoden 2023 aikana sairauspoissaolot/henkilö olivat suurimmillaan sekä ikääntyneiden toimialan, että keskitetyn hoitotyön ja sihteeripalvelujen henkilöstöllä, ollen molemmilla keskimäärin 24 kalenteripäivää/henkilö. Vähiten sairauspoissaoloja oli HVA konsernihallinnon, Strategia ja kehittämisen sekä Pelastustoimen ja turvallisuuden toimialoilla.

-
- Henkilötyövuosien osalta hyvinvointialueen toteuma oli 11 116 henkilötyövuotta. Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida, sillä tavoitteelle ei ole asetettu tavoitetasoa. Tavoitteen kehittymisen suuntaa ei ole mahdollista arvioida vertailutiedon puuttuessa. Toimialoittain henkilötyövuosia oli eniten yleisten palveluiden (5 306 htv) ja ikääntyneiden palveluiden (3 004 htv) toimialoilla. Henkilöstöpalveluiden toimialalla ((koko toimiala 788 htv), 747 htv käsittää keskitetyn hoitotyön varahenkilöstön ja sihteeripalveluiden henkilötyövuodet.

- Henkilöstökertomuksen mukaan täydennyskoulutuspäivien lukumäärä ensimmäisen toimintavuoden aikana oli 30 274 päivää, joka tarkoittaa noin 2,4 täydennyskoulutuspäivää henkilöä kohden. Tavoitetta ei saavutettu, sillä täydennyskoulutusten tavoitemääräksi oli asetettu kolme päivää/henkilö. Huomattavaa on, että täydennyskoulutuspäivien toteutuma ei voida pitää täysin luotettavana, koska kaikkia koulutuspäiviä ei välttämättä ole tallennettu henkilöstöhallinnon järjestelmään.



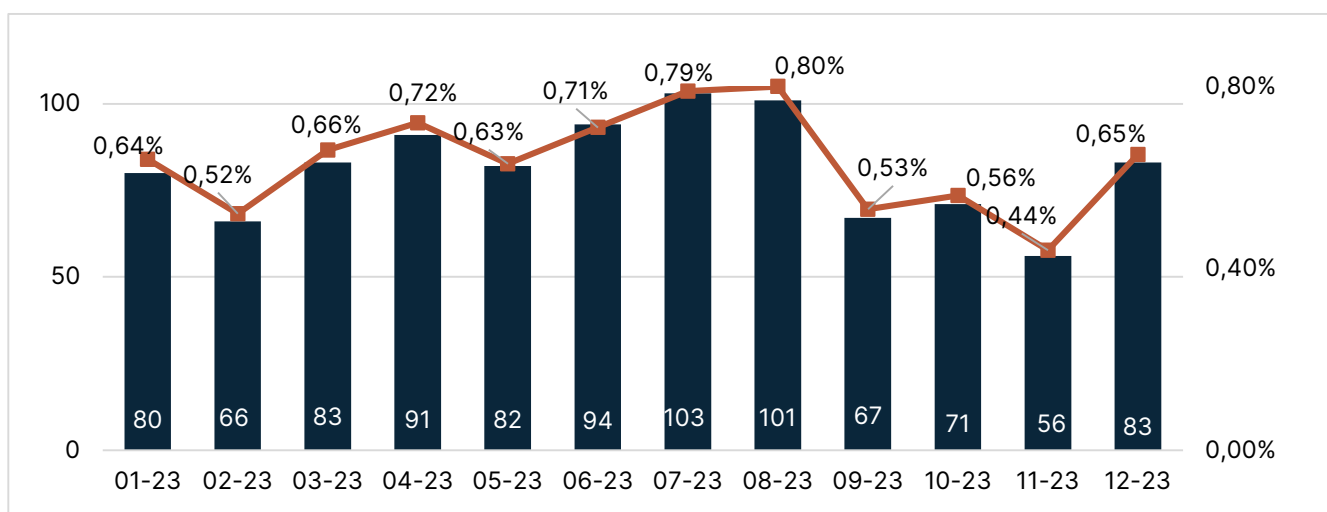
Vuoden 2023 aikana esihenkilöitä koulutettiin valmentavan ja työkykyjohtamisen viitekehukseen. Lisäksi ammatillisen osaamisen vahvistamiseksi järjestettiin HR-infoja johtamisen eri teema-alueisiin liittyen.

- Henkilöstön ikärakenne (keski-ikä) toteuma oli 44,4 vuotta. Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida, sillä tavoitteelle ei ole asetettu tavoitetasoa. Tavoitteen kehittymisen suuntaa ei ole mahdollista arvioida vertailutiedon puuttuessa.

- Vakinaisen henkilöstön vaihtuvuus kuukausitasolla -toteuma oli 0,6 %. Tavoitteen toteutumista ei ole mahdollista arvioida, sillä tavoitteelle ei ole asetettu tavoitetasoa.

Henkilöstökertomuksen mukaan Pohjois-Savon hyvinvointialueella aloitti 520 henkilöä uudessa vakituudessa palvelussuhteessa vuoden 2023 aikana, ja irtisanoutui 977 henkilöä, joista eläköityneitä 272 henkilöä. Määrään sisältyy niin vakituudesta kuin määräaikaisesta palvelussuhteesta irtisanoutuneet.

Kuva: Irtisanoutuneiden määrä (%) vuonna 2023



Lähde: Henkilöstökertomus 2023

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Henkilöstökertomuksen mukaan vuoden 2023 aikana hyvinvointialueen palvelussuhteesta irtisanoutui 977 henkilöä. Irtisanoutuneiden osalta keskimääräinen lähtövaihtuvuus oli 0,63 %.

Irtisanoutuneelle henkilölle järjestetään loppukeskustelu, jossa pyritään selvittämään syytä irtisanoutumiselle. Keskustelu pidetään yksi yli periaatteella. Keskustelujen perusteella irtisanoutumisen syy merkitään HR-järjestelmään.

2.3 Talousarviossa asetettujen, aluevaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen

2.3.1 Aluehallitukselle asetetut tavoitteet

Aluevaltuusto muutti talousarviomuutoksen yhteydessä hyvinvointialueen sitovia tavoitteita²⁹. Talousarviossa 2023 asetetut sitovat tavoitteet toteutuivat muutettuun talousarvioon nähden.

Hyvinvointialueen toimintatuotoille asetetut tavoitteet toteutuivat alkuperäiseen ja muutettuun talousarvioon nähden. Toimintatuotot ylittivät 19,1 milj. euroa muutetun talousarvion.

Talousarviomuutoksessa toimintakuluja lisättiin 113,2 milj. euroa ja vuosikate heikkeni 107,9 milj. euroa alkuperäisessä talousarviossa ennustetusta. Ilman talousarvioon tehtyjä huomattavia muutoksia tavoitteet - hyvinvointialueen ulkoiset toimintakulut ja vuosikate – eivät olisi toteutuneet tilikaudella 2023.

Taulukko: Aluevaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutuminen tilinpäätöksessä 2023

Tavoite	TA 2023, milj. €	MTA 2023, milj. €	Toteuma, milj. €	
Toimintatuotot	260,97	248,0	267,1	
Toimintakulut	1 354,4	1 484,3	1 467,6	
Vuosikate	40,755	-67,157	-29,497	
Investointien loppusumma	91,726	76,38	67,224	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	70	70	70	

Lähde: Tilinpäätökset 2023

Investointimenot yhteensä toteutuivat 67,2 milj. euroa. Investointimenot toteutuivat 24,5 milj. euroa alkuperäisessä talousarviossa ennustettua vähempinä ja 9,2 milj. euroa muutettua talousarviota vähempinä. Tavoitteen toteutumiseen liittyy tulokinnallisuutta, joten sen toteutumista ei ole arvioitu.

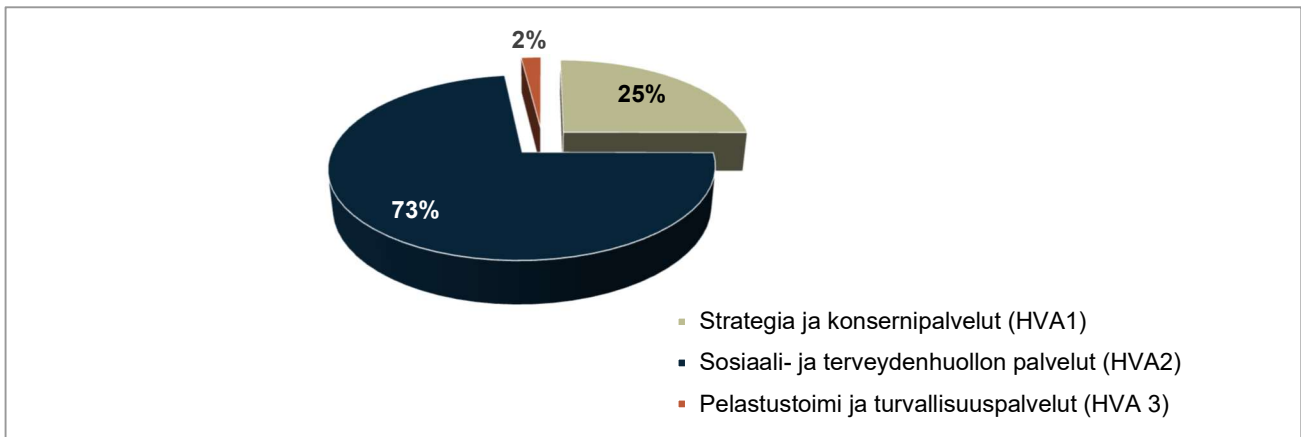
²⁹ Aluevaltuusto 13.11.2023 § 81

2.3.2 Toimialoille asetetut tavoitteet

Vertailutietojen puuttuessa talousarvion laadinnan pohjatielona käytettiin suurimpien luovuttajaorganisaatioiden toteutuneita sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen kustannuksia. Talousarvio ei siten huomionnut täysin eri kuntamallien tapaa tuottaa hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevia palveluita. Talousarvio sisälsi merkittävää epävarmuutta, jonka seurauksena sen talousohjaavuus oli lähtökohtaisesti heikko. Toimialakohtaisia sitovia tavoitteita muutettiin hyvinvointialueen talouden tilannekuvan mukaiseksi talousarviomuutosten yhteydessä³⁰. Koska osalla toimialoista talousarvion muutokset olivat euromääräisesti suuria, on tarkastuslautakunta ottanut arvioinnissa huomioon soveltuvin osin myös alkuperäisen sitovan tavoitteen.



Kuva: Toimintakulujen jakautuminen vuoden 2023 tilinpäätöksessä järjestäjän toimialoittain



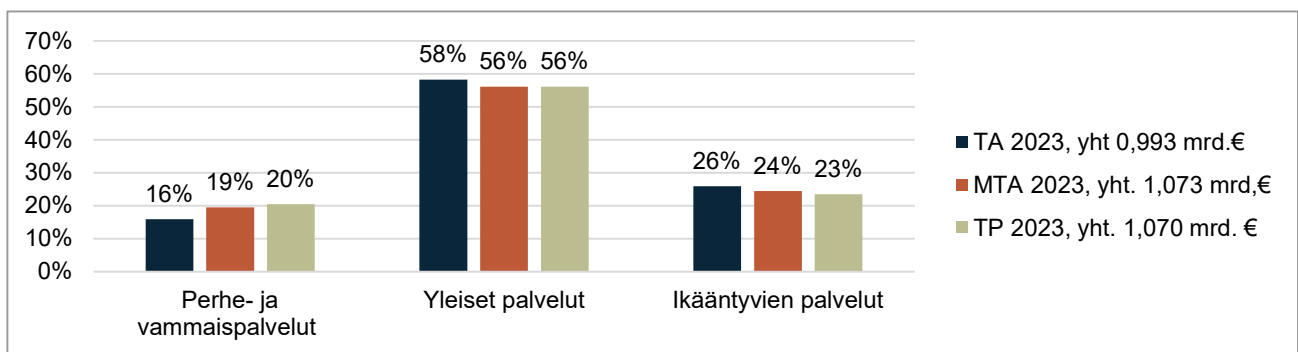
Lähde: tilinpäätös 2023

Noin 25 % toimintakuluista on muodostunut strategia- ja konsernipalveluiden kuluista. Pelastustoimen ja turvallisuuspalveluiden osuus oli noin 2 % toimintakuluista. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutoimialojen (johon kuuluvat Perhe- ja vammaispalvelut, Yleiset palvelut sekä Ikääntyneiden palvelut) osuus toimintakuluista oli noin 73 %.

³⁰ Aluevaltuusto 13.11.2023 § 77-81

Alkuperäisessä talousarviossa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutoimialoista muodostuvien toimintakulujen osuus oli 0,993 mrd. euroa. Toimintakulut kasvoivat muutettuun talousarvioon 1,073 mrd. euroon ja ne toteutuivat tilinpäätöksessä 1,070 mrd. euroa. Toimintakulut ylittivät 7,7 % alkuperäisestä talousarviosta ja toteutuivat lähes muutetussa talousarviossa ennakoitulla tavalla. Perhe- ja vammaispalveluiden toteutuneiden kustannusten osuus kasvoi huomattavasti talousarviossa ennakoituun nähden. Ne muodostivat 20 % toteutuneista palvelutuotannon kustannuksista, toteutuen lähes 219 milj. euron suuruisena.

Kuva: Toimialojen osuus sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannon arvioiduista ja toteutuneista kustannuksista vuonna 2023



Lähde: tilinpäätös 2023

2.3.2.1. Strategia- ja konsernipalveluiden toimialat

Taulukko: Strategia- ja konsernipalveluiden toimialoille asetettujen sitovien tavoitteiden toteutuminen tilinpäätöksessä 2023 ja tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta muutettuun talousarvioon milj. euroa

Toimiala / Tavoite	TA 2023, milj. €	MTA 2023, milj. €	TP 2023, milj. €	
Konsernihallinto				
Toimintatuotot	0	0	0,138	
Toimintakulut	3,455	4,713	5,009	
Hallintopalvelut				
Toimintatuotot, sis. valmistus omaan käyttöön	7,209	6,919	7,871	
Toimintakulut	95,86	102,58	98,808	
Henkilöstöpalvelut				
Toimintatuotot	5,876	3,500	3,531	
Toimintakulut	110,80	141,14	138,86	
Talouspalvelut				
Toimintatuotot	1,129	1,002	1,192	
Toimintakulut	15,679	28,142	29,154	
Strategia ja kehittäminen				
Toimintatuotot sis. valmistus omaan käyttöön	28,167	28,545	35,516	
Toimintakulut	109,150	104,859	96,103	

Lähde: Tilinpäätös 2023

Hyvinvointialueella Strategia- ja konsernipalvelut tuottavat tukipalveluja koko organisaatiolle (Konsernihallinto, hallintopalvelut, henkilöstöpalvelut, talouspalvelut sekä strategia ja kehittäminen). Näiden osuus hyvinvointialueen vuoden 2023 toteutuneista toimintakuluista oli 25 % (n. 368 milj. euroa).

Strategia- ja konsernipalveluissa (HVA1) sitovat tavoitteet toteutuivat valtaosin muutetun talousarvion mukaisesti. Toimintakulut ylittivät konsernihallinnossa ja talouspalveluissa sekä alkuperäiseen, että muutettuun talousarvioon nähden.

Toimintakulut alittuivat erityisesti Strategia ja kehittäminen -toimialalla, jossa tilinpäätöksen mukaan toimintaa sopeutettiin vuoden 2023 aikana merkittävästi talousarviossa suunniteltuun nähden.

Henkilöstöpalveluissa toimintakulut alittivat 2,3 milj. euroa muutetun talousarvion, mutta ylitti 28,1 milj. euroa alkuperäisen talousarvion. Vuonna 2023 keskitetty sijaishallinta toimi osana henkilöstöpalveluiden toimialaa. Sijaistoiminnan kulut on kohdennettu toimialoille sisäisinä veloituksina, eivätkä ne siten ole mukana vuoden 2023 toimialakohtaisissa määrärahoissa.

2.3.2.2. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutoimialat

Taulukko: Yleisten palveluiden toimialalle asetettujen sitovien tavoitteiden toteutuminen tilinpäätöksessä 2023, milj. €

Toimiala / Tavoite	TA 2023, milj. €	MTA 2023, milj. €	TP 2023, milj. €	
Yleiset palvelut				
Toimintatuotot	154,040	140,968	144,324	
Toimintakulut	578,593	602,328	600,518	

Lähde: Tilinpäätös 2023

Yleisten palveluiden toimialalle asetetut sitovat tavoitteet toteutuivat muutettuun talousarvioon nähden, kun toimialan toimintatuotoille asetettua tavoitetta vähennettiin 13 milj. euroa (8 %) ja toimintakuluille asetettua määrärahaa kasvatettiin 23,6 milj. euroa (4 %).

Tilinpäätöksen mukaan peruspalveluiden henkilöstö- ja ostopalvelumenot alittuivat alkuperäisestä talousarviosta. Erityispalveluiden osalta palveluiden ostot ylittivät talousarvion palveluiden ostojen osalta noin 29,2 milj. euroa, henkilöstömenojen pitäytyessä lähes alkuperäisen talousarvion mukaisina.

Ikääntyneiden palveluiden toimialalle asetetut tavoitteet toteutuivat sekä muutettuun, että alkuperäiseen talousarvioon nähden. Tilinpäätöksen mukaan ikääntyneiden toimiala aloitti asiakkaiden palveluiden harmonisoinnin heti palvelutuotannon alettua. Keskisimpiä tuottavuustoimenpiteitä olivat lääkerobottihankinnan toimeenpano, palvelujen myöntämisperusteiden harmonisoinnin käynnistäminen kohti kevyempää palvelurakennetta ja palvelujonojen purkamistyö.

Tilinpäätöksen mukaan toimialan henkilöstökulut alittivat sekä muutetun, että alkuperäisen talousarvion. Henkilöstökulujen alituksen taustalla on vakituisen työvoiman saatavuuden haasteet, jotka ovat johtaneet toimialalla keskitetyn sijaispalvelun ja vuokratyövoiman käyttöön. Keskitetyn sijaispalvelun kulut on kohdistettu toimialan kuluiksi sisäisen laskutuksen kautta.

Taulukko: Ikääntyneiden palveluiden toimialalle asetettujen sitovien tavoitteiden toteutuminen tilinpäätöksessä 2023, milj. €

Toimiala / Tavoite	TA 2023, milj. €	MTA 2023, milj. €	TP 2023, milj. €	
Ikääntyvien palvelut				
Toimintatuotot	53,572	56,155	60,768	
Toimintakulut	257,157	262,429	251,047	

Lähde: Tilinpäätös 2023

Taulukko: Perhe- ja vammaispalvelujen toimialalle asetettujen sitovien tavoitteiden toteutuminen tilinpäätöksessä 2023, milj. €

Toimiala / Tavoite	TA 2023, milj. €	MTA 2023, milj. €	TP 2023, milj. €	
Perhe- ja vammaispalvelut				
Toimintatuotot	9,608	9,733	12,033	
Toimintakulut	157,359	208,997	218,808	

Lähde: Tilinpäätös 2023

Muun muassa vammaispalveluiden osalta talousarvio ylittyi ennakoitua suurempien palvelujen ostojen ja kotitalouksille myönnettyjen avustusten ylittymisen seurauksena. Ennakoitua suurempiin palvelujen ostoihin vaikuttivat myös muun muassa ostolaskun käsittelyn viiveet.

Perhe- ja vammaispalveluiden talousarvio 2023 ei vastannut todellisia määrärahoja, eikä talousarviovalmistelussa ollut täysin huomioitu eri kuntien tapaa tuottaa toimialan palvelut monin eri tavoin. Toimialan talousarviovalmistelua toteutettiin laskennallisesti suurimman luovuttajaorganisaation talouden volyyymiin. Toimialan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportoinnin mukaan toimialan määrärahoista puuttui muun muassa Vaalijalasta siirtyneiden yksiköiden henkilöstö- ja tarvikeostomäärärahat, lastensuojelupalveluiden asiakaspalveluostoja ja omaishoidon tuen avustusmääräraha³¹. Toimialan toimintakulut ylittivät alkuperäisen talousarvion 61,5 milj. euroa (39 %) ja muutetun talousarvion lähes 10 milj. eurolla (4,7 %).



³¹ Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta 11.12.2023 § 133

2.3.2.3. Pelastustoimen toimiala

Pelastustoimen toimialan osuus oli noin 2 % hyvinvointialueen vuoden 2023 toimintakuluista (29,3 milj. euroa). Toimintatuotot ylittivät sekä alkuperäisessä, että muutetussa asetetut tavoitteet. Tilinpäätöksen mukaan toimiala sai talousarvioon 2023 sisällyttämiä tuottoja noin 0,2 milj. euroa muun muassa tukien ja avustusten sekä kaluston myyntitulojen vaikutuksesta.

Talousarviomuutosten yhteydessä toimintakuluille asetettua määrärahaa korotettiin kolme milj. euroa. Toimintakulut ylittivät tavoitteen hieman. Tilinpäätöksen mukaan toimialan henkilöstökulut ylittivät talousarvion 0,7 milj. eurolla, mutta palveluiden ostot alittivat talousarvion 0,6 milj. eurolla. Henkilöstökulujen ylitys johtui pääosin loppuvuonna toteutuneista arki-
pyhävapaiden sijaistarpeista.

Taulukko: Pelastustoimen ja turvallisuuden toimialalle asetettujen sitovien tavoitteiden toteutuminen tilinpäätöksessä 2023, milj. €

Toimiala / Tavoite	TA 2023, milj. e	MTA 2023, milj. €	TP 2023, milj. €	
Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut				
Toimintatuotot	2,959	2,919	3,089	
Toimintakulut	26,364	29,090	29,306	

Lähde: Tilinpäätös 2023

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Aluevaltuustoon nähden sitovat tavoitteet on asetettu talouden näkökulmasta. Lautakunnat asettivat käyttösuunnitelmissa lautakuntaan nähden sitovia toiminnan mittareita, joiden tarkoituksena on ohjata toimialoja toteuttamaan hyvinvointialuestrategiaa aluevaltuuston päättämän määrärahan puitteissa.

Talouden näkökulmasta asetetut sitovat tavoitteet toteutuivat tai lähes toteutuivat marras- ja joulukuussa muutettujen tavoitteiden mukaisina perhe- ja vammaispalveluiden toimialaa lukuun ottamatta. Alkuperäisiin sitoviin tavoitteisiin nähden aluehallitusta sitovat kulut ylittyivät selvästi. Huomioiden, että talousarvio sisälsi merkittävää epävarmuutta, hyvinvointialueen toimintamenot olivat alkuperäisessä talousarviossa selkeästi alibudjetoidut.

2.3.3 Tytäryhteisöiden tavoitteiden arviointi

Omistajaohjausjaosto valmistelee tytäryhtiöiden ja säätiöiden toiminnan ja talouden aluevaltuuston päättämät tavoitteet sekä seuraa ja arvioi näiden toteutumista. Yhtiön johdon tehtävänä on pitää huolta siitä, että yhtiö täyttää sille asetetut tavoitteet.

Hyvinvointialueen konsernirakenne muodostui pääosin hyvinvointialueen toiminnoiksi siirtyneen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän konsernirakenteesta. Tilinpäätöksen mukaan konserniyhtiöiden tilikauden tuloksiin vaikutti merkittävästi yleinen kustannustason ja korkojen nousu.

Kiinteistö Oy Mustinlammen tilikauden tulos oli 68 tuhatta euroa alijäämäinen, jääden sille asetetusta tulostavoitteesta. Lainojen korkojen nousu oli arvioitu syksyllä 2022 talousarvioon selkeästi toteumaa pienemmäksi. Yhtiön pitkäaikaisen lainan määrä alitti talousarviossa asetetun tavoitteen noin 5 milj. eurolla, eikä yhtiö tehnyt investointeja tilikaudella 2023.

Sakupe Oy:n tilikauden tulos oli 422 tuhatta euroa, joka jäi talousarviossa asetetusta tavoitteesta. Yhtiön tulokseen ovat vaikuttaneet myyntihintojen maltilliset korotukset ja tuotantokustannusten kasvu. Investoinnit ylittivät talousarviossa asetetun tavoitteen mukaisen määrän. Yhtiön pitkäaikaisen lainan määrä toteutui tavoitteen mukaisena.

Tarkastuslautakunta ei ole arvioinut tytäryhteisöiden investointien määrälle asetettua tavoitetta asetetun tavoitteen tulkinnallisuuden vuoksi.

Osana konsernivalvontaa ja talousarviosuunnittelua hyvinvointialue on saanut sen konserniyhtiöiltä riskienhallintasuunnitelmat sekä osavuosikatsauksen tiedot, tavannut tytär- ja osakkuusyhtiöiden johtoa sekä käsitellyt vuoden 2024 talousarvioon esitettävät toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet.

Taulukko: Tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen tilinpäätöksessä 2023, milj. €

Konserniyhtiö / Tavoite	TA 2023, milj. €	TP 2023, milj. €	
Kiinteistö Oy Mustinlampi			
Liikevaihto	5	5,247	
Tulostavoite	0	-68	
Investoinnit	100	0	
Pitkäaikaisen velan määrä	45,3	40,3	
Omavaraisuusaste	13	13,6	
Sakupe Oy			
Liikevaihto	25,9	32,144	
Tulostavoite	0,559	0,442	
Investoinnit	2,76	4,041	
Pitkäaikaisen velan määrä	4,425	4,425	
Omavaraisuusaste	54,1	53,3	
Kallaveden työterveys Oy			
Liikevaihto	1,132	1,279	
Tulostavoite	0,15	0,346	
Investoinnit	1	0	
Pitkäaikaisen velan määrä	0	0	
Omavaraisuusaste	82	85,6	
Kuopion yliopistollisen sairaalan tutkimussäätiö sr.			
Liikevaihto	7	7	

Lähde: Tilinpäätös 2023

3 TALOUDELLISEN TILANTEEN ARVIOINTI

3.1 Taloudellinen tasapaino vuoden 2023 tilinpäätöksessä

Tuloslaskelma

Hyvinvointialueiden toiminta rahoitetaan palvelujen tarpeeseen perustuvalla valtion rahoituksella sekä hyvinvointialueen omilla tuotoilla.

Valtion rahoituksen määrä perustuu muun muassa hyvinvointialueen asukasmäärän, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta kuvaavien tekijöiden, asukastiheyden ja pelastustoimen riskitekijöiden perusteella. Vuonna 2023 Pohjois-Savossa valtiolta saadun rahoituksen määrä oli 1 174,8 milj. euroa. Toimintatuottoja kertyi tilinpäätökseen 267,1 milj. euroa.

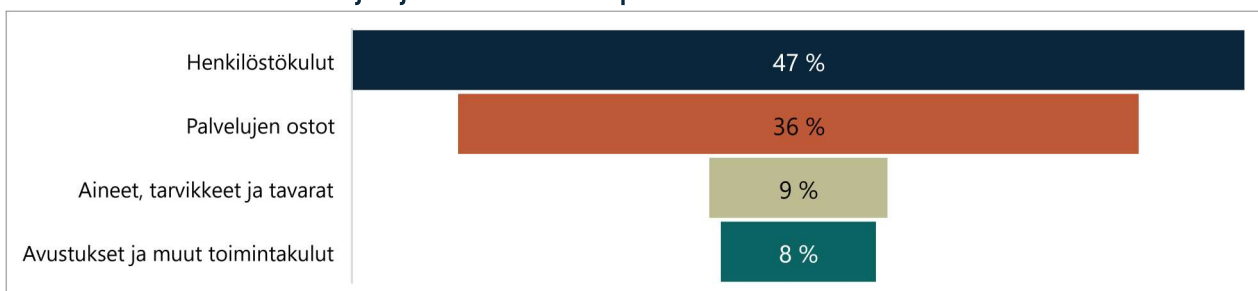
Toimintakulut olivat yhteensä 1 467,6 milj. euroa, joka oli 113,2 milj. euroa alkuperäisessä talousarviossa ennustettua enemmän. Henkilöstökulujen osuus oli 686,9 milj. euroa (47 %), palvelujen ostojen osuus 523,9 milj. euroa (36 %) ja aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden 137,2 milj. euroa. Korkotuottojen määrä oli lähes 5,2 milj. euroa ja korkokulut 10,3 milj. euroa. Tilinpäätökseen tehdyt poistot olivat 33,6 milj. euroa, jonka vaikutuksesta tilikauden tulos muodostui -62,9 milj. euroa alijäämäiseksi. Hyvinvointialueen alijäämän vaikutuksesta myös konsernin tulos muodostui 62,1 milj. euro alijäämäiseksi. Tilikaudet toteutuivat alijäämäisinä myös muissa Itä-Suomen YTA-hyvinvointialueissa.

Taulukko: Tilikausien alijäämät Itä-Suomen YTA-hyvinvointialueen tilinpäätöksissä

	Ali- / yli- jäämä, €/ asukas	Vuosikate €/asukas
Pohjois-Savon hyvinvointialue (yliopistollinen sairaala)	-254	-118,86
Keski-Suomen hyvinvointialue	-417	-273,6
Etelä-Savon hyvinvointialue	-329,2	-208,71
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue	-139,7	-53,3

Lähde: Hyvinvointialueiden tilinpäätökset 2023

Kuva: ulkoisten toimintakulujen jakautuminen tilinpäätöksessä 2023



Lähde: Tilinpäätös 2023

Sytä tilikauden muodostumiselle alijäämäiseksi, alkutilikauden positiivisista ennusteista poiketen, on ollut useita. Esimerkiksi palveluhankintojen ja tarvikkeiden hintojen nousu, palkkatarkaisujen yleistä ansiokehitystä nopeampi kehitys sekä valtion rahoituksen perustuminen edellisten vuosien toteutuneisiin sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen kustannuksiin. Toiminnan alkaessa toimialat keskittyivät myös palveluiden jatkuvuuden turvaamiseen.

Investoinnit

Investointien budjetoidut kokonaismenot olivat alkuperäisessä talousarviossa 91,7 milj. euroa. Aluevaltuusto päätti talousarviomuutoksesta joulukuussa 2022, ollen 76,4 milj. euroa. Investointimenot toteutuivat 67,2 milj. euroa alittaen siten selvästi alkuperäisessä talousarviossa ennakoitua. Muutettu talousarvio alittui 9,2 milj. euroa, joka johtui pääosin sovellusinvestointien määrärahojen käytön jäämisestä selvästi suunniteltua pienemmäksi. Sovellusinvestoinnit jäivät 5,32 milj. euroa muutetusta talousarviosta muun muassa sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmähankinnan kustannusarvion tarkentumisen sekä sovellusinvestointien viivästymisten seurauksena. Laitehankintojen osalta tavoitteen toteutumiseen vaikuttivat muun muassa joidenkin laitteiden pitkät toimitusajat ja viiveet laitteiden kilpailutuksissa. Tilinpäätöksen mukaan hyvinvointialueen käynnistämiseen ja toiminnan jatkuvuuden varmistamiseen liittyvät tehtävät olivat ennakoitua laajemmat, minkä vuoksi ICMT (Information, Communication and Medical Technology) -hankkeiden ja investointien käynnistäminen viivästyivät. Rakennusinvestoinnit toteutuivat vuonna 2023 pääosin suunnitellusti. Rakennusinvestointisuunnitelmassa taseinvestoinneille hyväksytty budjetti oli yhteensä 49,68 miljoonaa euroa ja toteutuma oli 48,3 miljoonaa euroa. Suurimmat hankkeet olivat Uusi Sydän - ja Lainesairaala-projektit.

Hyvinvointialueella tulorahoituksen katsotaan olevan riittävää, kun vuosikate on vähintään käyttöomaisuudesta tehtyjen poistojen suuruinen. Tämä kuvaa todellista tulorahoituksen riittävyyttä kuitenkin vain silloin, kun poistot ja arvonalentumiset vastaavat hyvinvointialueen keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä³³. Tilinpäätöksen mukaan vuoden 2023 investointimenot konsernitilillä (72,1 milj. euroa) olivat selkeästi konsernitilinpäätöksessä tehtyjä poistoja (40,7 milj. euroa) suuremmat.

Rahoituslaskelma

Hyvinvointialueen toiminnan ja investointien rahavirta oli yhteensä noin -100,1 milj. euroa ja konsernissa -97,13 milj. euroa. Konsernissa uutta lainaa nostettiin 73,5 milj. euroa ja lyhennettiin hyvinvointialueille siirtyneitä ja vanhoja lainoja lähes 27,4 milj. euroa. Toiminnan ja investointien rahavirran ja rahoitustoiminnan kassavirran muutokset vaikuttivat hyvinvointialueen

³² Aluevaltuusto 29.12.2023 § 98

³³ Hyvinvointialue – Järjestäminen, hallinto ja talous

konsernin maksuvalmiuteen ja rahavaroihin oli 116,7 milj. euroa negatiivinen. Hyvinvointialueen osuus hyvinvointialueen maksuvalmiudesta oli -114,4 milj. euroa.

Tase

Konsernitaseen loppusumma pieneni 1.1.2023 aloittavan taseen loppusummasta 68 milj. euroa (7,7 %). Pysyvät vastaavat kasvoivat investointien vaikutuksesta 31,9 milj. euroa ja vaihtuvat vastaavat vähenivät yhteensä 100,9 milj. euroa. Vaihtuvat vastaavat sisältävät edellä todetun *rahat ja pankkisaamiset* -erän. Lyhytaikaisten saamisten (muun muassa myynti- ja siirtosaamiset) määrä kasvoi 16,6 milj. euroa.

Konsernin vieras pääoma väheni noin 4,7 milj. euroa, pääosin hyvinvointialueen aloittavan taseen saatujen ennakoiden ja siirtovelkojen vähenemisen seurauksena. Ostovelkojen määrä kasvoi 29,6 milj. euroa ja muut velat 15 milj. euroa.

Konsernin oma pääoma pieneni lähes hyvinvointialueen tekemän alijäämän verran, eli noin 62 milj. euroa ja omavaraisuusaste jäi 3,45 prosenttiin. Omavaraisuusaste mittaa hyvinvointialueen vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Hyvinvointialueen taseen mukainen oma pääoma tilikauden lopussa oli 471 tuhatta euroa.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Aluevaltuuston toimielimille antama määräraha eli käyttötarkoituksiltaan rajattu valtuutus varojen käyttämiseen asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi, osoittautui riittämättömäksi vuoden 2023 osalta.

Vuosittaisen investointibudjetin toteutumiseen vaikuttaa suurten hankkeiden aikataulutukseen ja toteutuksen etenemiseen liittyvät seikat. Kaikki investoinnit eivät toteutuneet vuoden 2023 aikana, minkä vuoksi investointimenot saattavat muodostua tulevia vuosien kustannuksiksi.

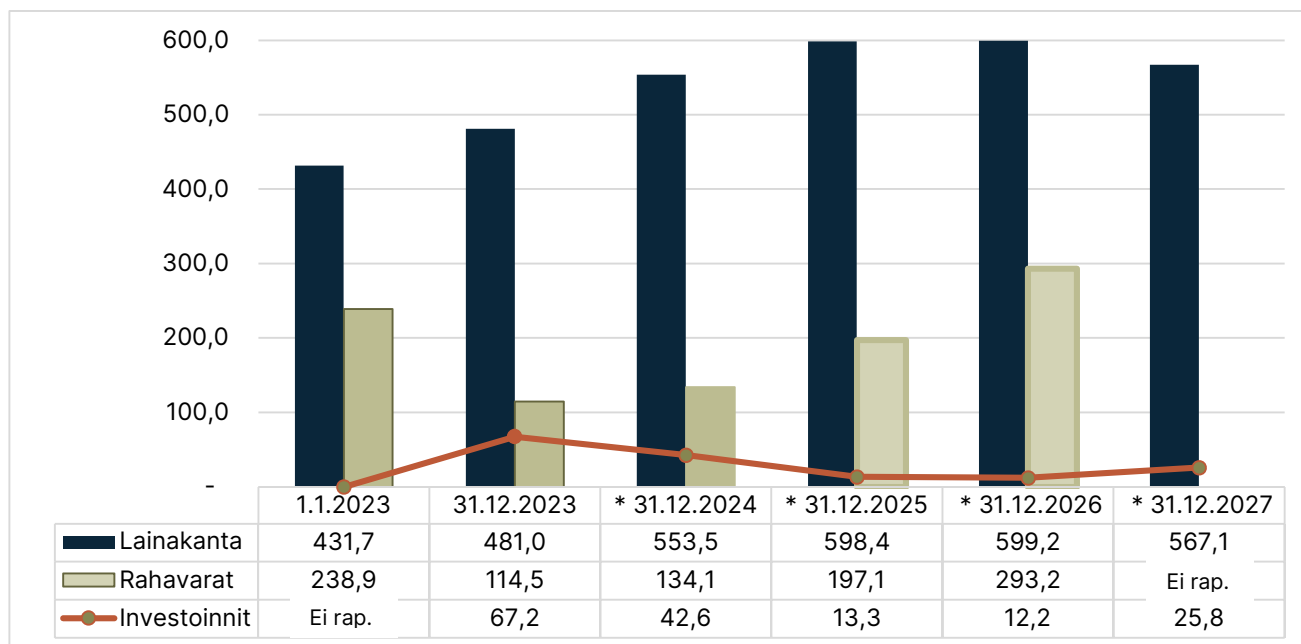
Hyvinvointialueen taseessa on aiemmilta ja päättyneeltä tilikaudelta kertynyttä alijäämää yhteensä -62,9 milj. euroa. Lain hyvinvointialueesta 115 §:n mukaisesti tilinpäätöksessä 2023 taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa vuoden 2026 loppuun mennessä. Vaikka hyvinvointialueen taloussuunnitelma kaudelle 2024–2026 on lain edellyttämällä tavalla tasapainossa, tulee hyvinvointialueen talouden tasapainoon ja rahoituksen riittävyyteen kuluja kattamiseksi kiinnittää erityistä huomiota.

3.1 Lainanottovaltuudet ja lainakannan kehitys

3.1.1 Lainakannan kehitys

Tilinpäätöksen 2023 mukaan hyvinvointialueen lainakanta oli 431,65 milj. euroa (1.1.2023), josta Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymästä siirtyneen lainakannan osuus oli 87,4 %: a. Lainakanta kasvoi vuoden 2023 aikana 480,99 milj. euroon. Aluehallituksen laatimassa, tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaan liittyvässä lisäselvityksessä, lainakannan on arvioitu kasvavan vuoteen 2026 saakka lähes 600 milj. euroon. Tämän jälkeen lainakannan on ennustettu vähenevän³⁴, kun investointien tason on ennustettu vähenevän³⁵.

Kuva: Lainakannan, rahavarojen ja investointien arvioitu kehitys vuosina 2023–2027 (milj. euroa)



Lähde: Tilinpäätös 2023, Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman päivitys Aluehallitus 29.12.2023, Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2025–2026, Investointisuunnitelma 2024

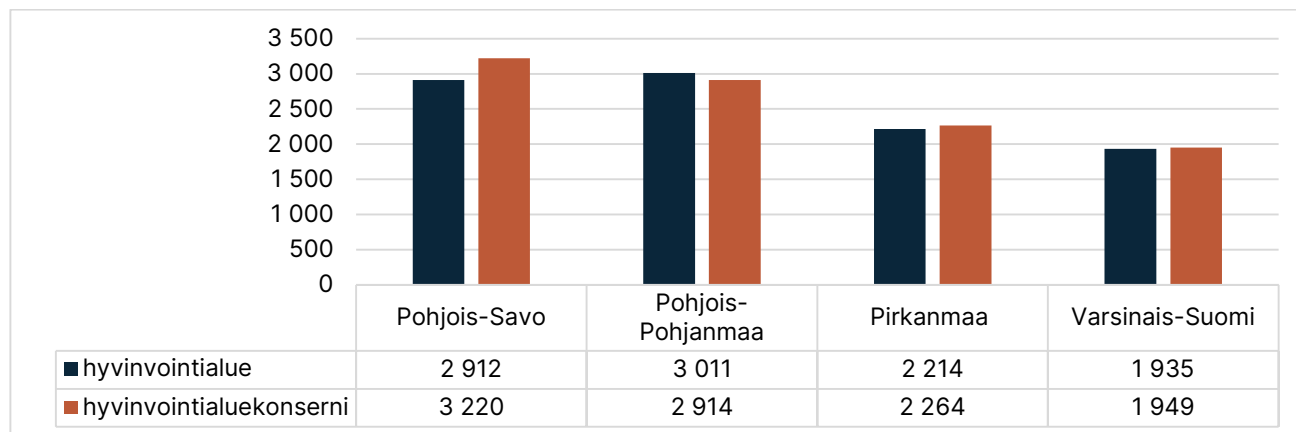
Hyvinvointialueen pitkäaikaisia sitoumuksia tarkastellaan Lainat ja vuokravastuut -tunnusluvun kautta, sillä hyvinvointialueen pitkävaikutteisia tuotannontekijöitä (investointeja) on mahdollista rahoittaa myös muutoin kuin lainalla. Asukaskohtainen lainat ja vastuut -tunnusluku saadaan jakamalla tunnusluku hyvinvointialueen asukasmäärällä. Tunnusluku on

³⁴ Aluehallitus 29.12.2023 § 459

³⁵ Aluevaltuusto 29.12.2023 § 98

yliopistosairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden suurin, kun asukaskohtaiset lainat ja vastuut konsernitasolla olivat yhteensä 3 220 euroa/asukas.

Kuva: Lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas yliopistosairaalaa ylläpitävillä hyvinvointialueilla



Lähde: Hyvinvointialueiden tilinpäätökset 2023

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin velkamäärä kasvaa edelleen vuoteen 2026 saakka sen investointisuunnitelman vaikutuksesta. Lainamäärän kasvaessa myös korkokulujen on ennustettu kasvavan vuosina 2024–2026.

3.1.2 Lainanottovaltuudet vuosille 2023 ja 2024

Sairaanhoidopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymiltä hyvinvointialueille siirtyvissä lainamäärissä oli suurta vaihtelua valtakunnallisesti, minkä vuoksi hyvinvointialueiden lainanottovaltuudet erosivat merkittävästi toisistaan. Kolmella alueella (Keski-Suomi, Kainuu ja Pohjois-Pohjanmaa) ei ollut lainkaan alkuperäisen päätöksen mukaista valtuutta nostaa pitkäaikaista lainaa vuonna 2023³⁶. Pohjois-Savon hyvinvointialueen alkuperäinen lainanottovaltuus oli 38,2 milj. euroa³⁷.

³⁶ Valtiovarainministeriö: hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän lainanottovaltuudet vuodelle 2023

³⁷ Valtioneuvoston päätös VM/2022/209

Valtioneuvosto päättää vuosittain hyvinvointialueen tilikausittaisen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi. Hyvinvointialue saa ottaa lainaa enintään päätöksen mukaisen määrän investointisuunnitelmansa mukaisten investointien rahoittamiseksi. Pohjois-Savossa meneillään olevien suurten investointien vuoksi hyvinvointialue haki lainanottovaltuuden muuttamista. Hyvinvointialueen tekemässä hakemuksessa todettiin, ettei hyvinvointialue pystyisi toteuttamaan välttämättömiä investointeja ilman vakavia palvelutuotannon häiriöitä, mikäli hyvinvointialueelle ei myönnettäisi lisälainanottoa³⁸.

Valtioneuvosto voi muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta, jos investointi on välttämättömän hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi, eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin. Pohjois-Savon hyvinvointialueen muutettu lainanottovaltuus oli 245,77 milj. euroa³⁹. Lainanottovaltuudelle asetettiin ehdoksi investointien välttämättömyyden lisäksi tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma, joka varmistaa hyvinvointialueen lainanhoitokykyä pitkällä aikavälillä ja turvaa lakisääteiset palvelut.

Kun valtioneuvosto päätti lainanottovaltuuksista vuodelle 2024, ei päätöksen mukaan Pohjois-Savolla ollut lainanottovaltuutta. Pohjois-Savo haki hyvinvointialueen vuoden 2024 lainanottovaltuuden muuttamista ja sai muutetuksi lainanottovaltuudeksi 126,3 milj. euroa⁴⁰. Hyvinvointialueen tuli päivittää vuonna 2022 laadittu tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma.

3.1 Taloussuunnitelmien 2023–2025 ja 2024–2026 riittävyys talouden tasa-painottamiseksi

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman lisäksi vuoden 2023 talousarvion laadintaa ohjasi valtion rahoituksen ja ennakoitujen toimintatuottojen muodostamat talouden reunaehdot. Talousarvio laadittiin muista yliopistosairaalaan ylläpitävistä hyvinvointialueista poiketen 2,7 milj. euroa ylijäämäiseksi. Ensimmäiseen taloussuunnitelmaan ja -arvioon sisältyi merkittävää epävarmuutta ja vuoden 2023 aikana talouden ennusteet muuttuivat selkeästi alijäämäisiksi. Tilikauden 2023 tuloksen jälkeen taloussuunnitelma 2023–2025 on alijäämäinen.

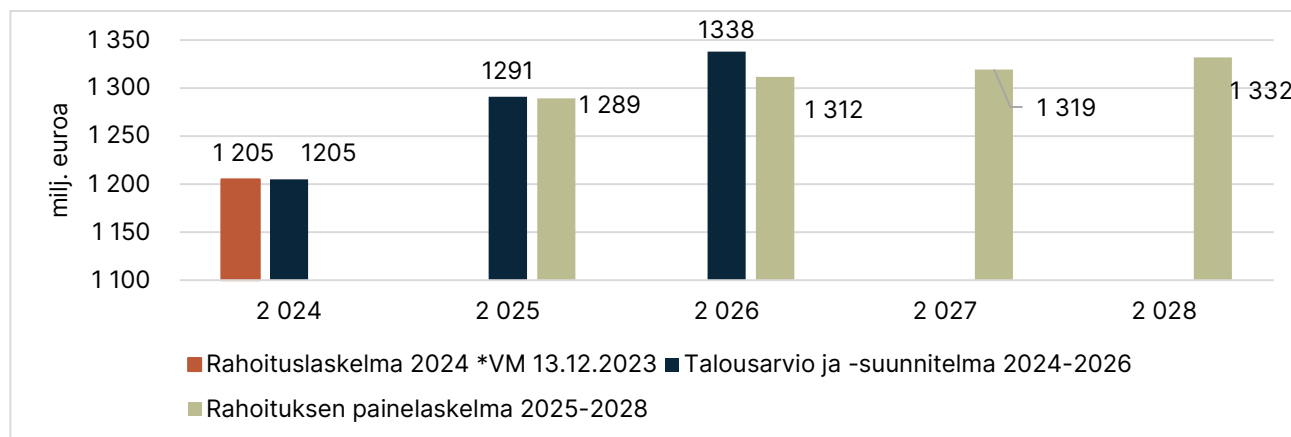
Valtiovarainministeriön keväällä 2024 julkaisemassa laskelmassa (Hyvinvointialueiden rahoituksen painelaskelma vuosille 2025–2028) Pohjois-Savon saaman valtion rahoituksen määrä on talousarviossa ja -suunnitelmassa ennakoitua pienempi. Painelaskelman mukainen rahoituksen väheneminen heikentää hyvinvointialueen tilikausilta 2025–2026 taloussuunnitelmassa ennakoitua tulosta yhteensä noin 28 milj. euroa.

³⁸ Aluehallitus 14.6.2023 § 213

³⁹ Valtioneuvoston päätös VM/2022/209

⁴⁰ Valtioneuvoston päätös VM/2023/145

Kuva: Valtion rahoituksen kehitys vuosina 2024–2028, milj. euroa



Lähde: VM:n julkaisema rahoituslaskelma vuodelle 2024, Talousarvio ja suunnitelma 2024–2026 ja VM:n rahoituksen painelaskelma vuosille 2025–2028

Vuoden 2024 talousarvio on laadittu alijäämäisenä -35,6 milj. euroa. Talousarvion 2024 mukaiseen raamiin pääsemiseksi toimialat ovat sisällyttäneet toiminnallisia muutoksia sekä keskitettyjä leikkauksia henkilöstökuluista ja palveluiden ostoista.

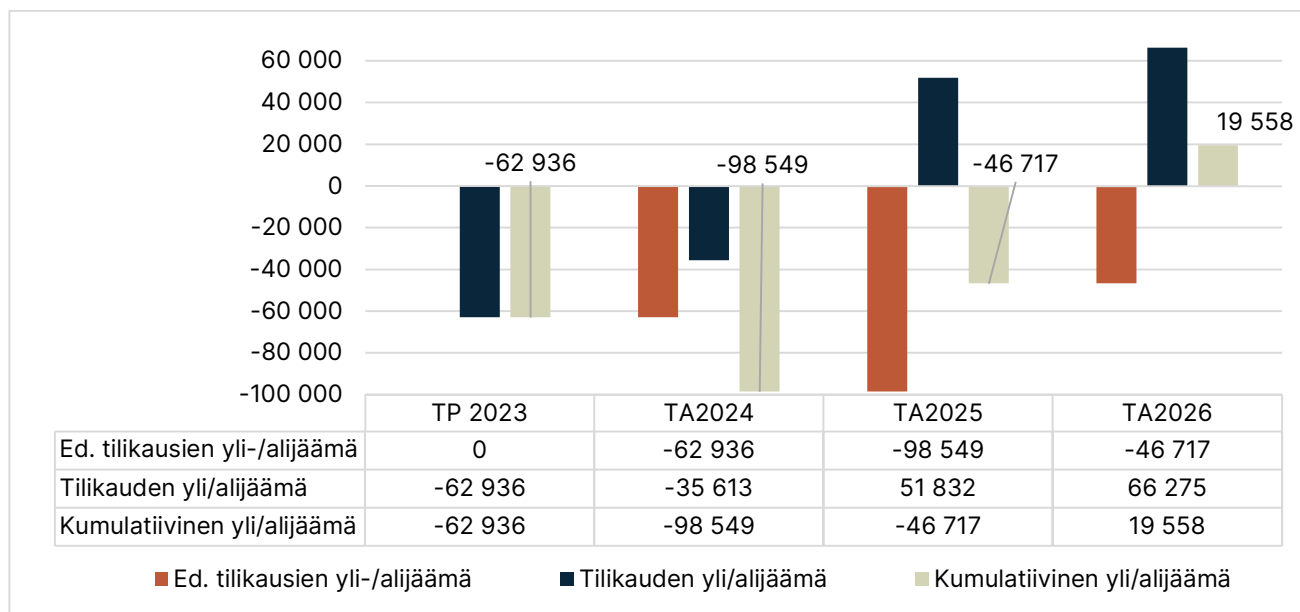
- Perhe- ja vammaispalveluiden toimialalla toimialan vuoden 2024 talousarvio on laadittu annettuun raamiin siten, että talousarvioon 2024 ei ole tehty määräraharauksia lastensuojelun sijaishuollon tai vammaispalveluiden asumispalveluiden uusiin sijoituksiin, hinnankorotuksiin tai palvelutarpeiden muutoksista johtuviin tasokorotuksiin. Siten toimialan talousarvio sisältää riskin, ettei talousarvio toteudu ennakoidusti, mikäli lakisääteiset palvelut järjestetään ja tuotetaan palvelutarpeen mukaisesti ja lakisääteisissä määrärajoissa⁴¹.
- Ikäntyneiden palveluiden vuoden 2024 talousarvion toteutuminen edellyttää merkittäviä toiminnallisia muutoksia⁴². Talousarvioon sisältyy riski lakisääteisten palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden heikkenemisestä.

⁴¹ Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta 30.10.2023 § 115

⁴² Ikäihmisten ja hoivapalveluiden lautakunta 2.11.2023 § 104

- Pelastustoimen ja turvallisuuden toimialalla vuoden 2024 raamiin laadittu talousarvio sisältää 4,2 milj. euron sopeutuksen⁴³. Päätöksessä on todettu, että loppuvuodesta 2023 tehdyn palvelutasopäätöksen toteutumiseen liittyy riskejä, sillä varallaolon poistumista ei voida kompensoida riittävällä pelastushenkilöstömäärällä. Pelastustoimen henkilöstömäärä vähenisi selkeästi alle tavoitetason, joka ei mahdollista palvelutasopäätöksen sisältämien palveluiden tuottamista säädösten edellyttämällä tasolla eikä turvallisuuspalveluiden sovittuja palveluja voida toteuttaa täysimääräisesti.
- Yleisten palveluiden toimialan talousarvio 2024 on laadittu annettuun raamiin. Talousarvio ei sisällä tulevia mahdollisia hinnankorotuksia tai palvelutarpeen muutoksesta johtuvia tasokorotuksia. Toimialan talousarvioesitys sisältää riskin, ettei lakisääteisiä palveluita pystytä järjestämään ja tuottamaan palvelutarpeen mukaisesti ja lakisääteisissä määrärajoissa⁴⁴.

Kuva: Kumulatiivinen talouden tasapaino vuosien 2023 tilinpäätöksessä ja 2024–2026 taloussuunnitelmassa



Lähde: Tilinpäätös 2023 ja Talousarvio- ja suunnitelma vuosille 2024–2026

Taloussuunnitelmavuodet 2025 ja 2026 on arvioitu ylijäämäisiksi, jolloin vuoden 2023 ja 2024 tappiot saataisiin katettua vuoden 2026 loppuun mennessä. Merkittävimpinä vaikuttavina tekijöinä ovat sopeuttamistoimien ennakoitujen tulosvaikutukset ja hyvinvointialueen saama valtion rahoitus. Valtion rahoituksen tasoa määritettäessä otetaan huomioon vuosittain

⁴³ Kokonaisuusturvallisuuslautakunta 2.11.2023 §101

⁴⁴ Yleisten palveluiden lautakunta 2.11.2023 § 116

hyvinvointialueiden toteutuneet kustannukset varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneeltä vuodelta siten, että kyseisen vuoden laskennallisten kustannusten ja toteutuneiden kustannusten erotus lisätään rahoitukseen tai vähennetään rahoituksesta⁴⁵. Valtiovarainministeriön huhtikuussa 2024 julkaiseman laskelman mukaan jälkitarkistuksen vaikutus indeksikoroituksineen vuodelle 2025 on noin 70 milj. euroa, ja on siten 7 milj. euroa enemmän kuin vuodelta 2023 muodostunut alijäämä⁴⁶.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Vuoden 2024 talousarvioon ja vuosien 2024–2026 taloussuunnitelmaan liittyy useita talouden tasapainon riskejä ja haasteita. Vaikka tilikauden 2023 toteuma oli muutetussa talousarviossa ennakoitua parempi ja Valtiovarainministeriön mukainen valtion rahoitus kasvaa vuonna 2025, edellyttää alijäämän kattaminen vuoden 2026 loppuun mennessä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman sopeuttamistoimien lisäksi hyvinvointialueen kustannuslaskennan kehittämistä ja uusia palvelujen tuottamistapoja. Perustason palveluiden vahvistaminen edellyttää integraation edistämistä sekä rakenteiden ja palvelujen tuottamistapojen uudistamista. Palveluverkkouudistuksella on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan keskeinen vaikutus talouteen ja talouden tasapainottamiseen.

⁴⁵ Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 617/2021 § 10

⁴⁶ Rahoituksen painelaskelma (VM/KAO 29.4.2024)

3.2 Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toteutuminen

Valtioneuvosto päätti Pohjois-Savon hyvinvointialueen lainanottovaltuuden muuttamisesta vuodelle 2023⁴⁷. Päätökseen liittyen hyvinvointialueen tuli laatia ja toimittaa valtiovarainministeriölle tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma, jonka tavoitteena on varmistaa hyvinvointialueen lainanhoitokyky pitkällä aikavälillä ja turvata lakisääteiset palvelut. Ohjelman tuli sisältää kokonaisvaltainen tarkastelu hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta mukaan lukien palvelujen tuottavuutta parantavat toimenpiteet ja niiden mitattavissa olevat taloudelliset vaikutukset.

Aluehallitus hyväksyi tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman vuoden 2022 lopussa⁴⁸. Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma toteuttaa hyvinvointialueen joulukuussa 2022 vahvistettua strategiaa, palvelustrategiaa sekä pelastustoimen palvelutasopäätöstä. Aluehallitus linjasi hyväksyessään tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman hyväksymisen yhteydessä, että tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma on talousarvion rinnalla velvoittava, tavoitteiltaan sitova ja että sen toteutumista seurataan säännöllisesti.

Vuoden 2023 aikana tuottavuusohjelmassa siirryttiin toimeenpano-ohjelmiin perustuvaan talouden ja toiminnan sopeutustoimenpiteiden valmisteluun. Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma on päivitetty marraskuussa 2023 ottaen huomioon toimenpideohjelmat sekä meillä olevan palvelujärjestelmän ja palveluverkon kokonaisuudistus, jonka tavoitteena on 30–50 milj. euron pysyvä kustannusten alenema. Toimenpiteiden tarkoituksena on saattaa hyvinvointialueen toiminta ja talous tasapainoon vuoden 2026 loppuun mennessä.



Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimenpiteiden alustava säästötavoite vuosille 2023–2025 on asetettu 123,7 milj. euroon. Siten vuositasoinen säästötavoite on noin 40 milj. euroa, joka vastaa noin 3 %:a kokonaiskustannuksista. Suurin ennakoitu säästötavoite liittyy henkilöstökuluihin (yht. 58,5 milj. euroa, josta vuodelle 2023 22,5 milj. euroa).

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman vaikutukset eivät toteutuneet vuoden 2023 aikana täysipainoisesti. Valtaosa toimenpiteistä on käynnistynyt syksyn 2023 aikana. Merkittävimpien

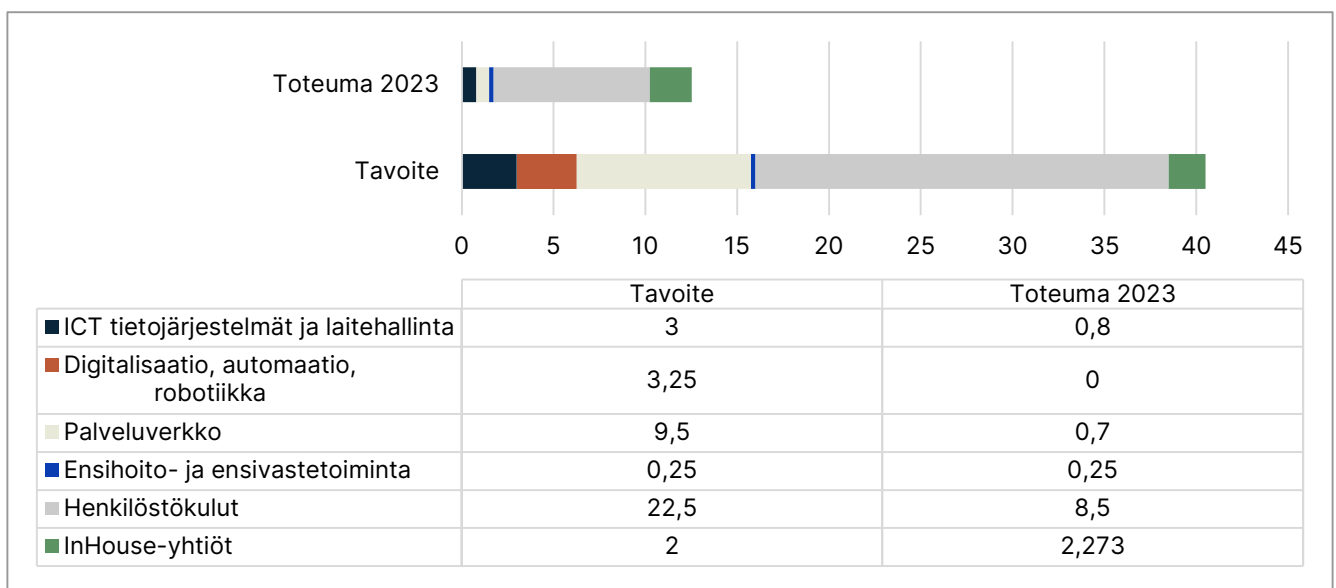
⁴⁷ Valtioneuvoston päätös VM/2022/209

⁴⁸ Aluehallitus 21.11.2022 § 333

muutosten odotetaan näkyvän palvelujen uudistamisohjelman ja palveluverkkoselvityksen valmistuttua.

Tuottavuusohjelman toimenpiteillä saavutettiin vuoden 2023 aikana yhteensä 12,8 milj. euron kustannusvaikuttavuus (31,6 % vuositavoitteesta). Merkittävimmät vaikutukset saavutettiin henkilöstövoimavaroja koskevassa toimenpidekokonaisuudessa, joka toteuma oli 8,5 milj. euroa⁴⁹.

Kuva: Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman vuodelle 2023 asetetut tavoitteet ja toteutuminen, milj. euroa



Lähde: Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toteutumisen raportointi Aluehallitukselle 18.3.2024 § 82

⁴⁹ Aluehallitus 18.3.2024 § 82

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman tavoitteeksi on asetettu talouden tasapainon saavuttaminen vuoden 2026 lopussa, mikä alijäämäinen tilikauden tulos ja talousarvio 2024 huomioiden merkitsee, että vuosien 2025–2026 aikana on katettava alijäämiä yhteensä 99,5 miljoonaa euroa eli noin 50 miljoonaa euroa vuosittain.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Koska hyvinvointialueen rahoitus perustuu valtion rahoitukseen ja asiakasmaksuihin, voi hyvinvointialue omalla päätöksenteollaan vaikuttaa vain rajoitetusti tulovirtoihinsa. Siten alijäämän kattamista ja talouden tasapainoa on pyrittävä edistämään vaikuttamalla käyttötalousmenoihin uudelleen organisoimalla hyvinvointialueen palveluja ja toimintoja.

Alkuperäisen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman tavoitteesta toteutui 31,6 %. Alijäämäiset tilikaudet kasvattavat sopeuttamistoimien tarvetta.



4 MUU TOIMINNAN ARVIOINTI

4.1.1 Päätöksenteko ja päätösten vaikutusten arviointi

Vuoden 2023 aikana tarkastuslautakunta kehitti lautakunnan toimintaansa siten, että lautakunnan jäsenet seuraavat hyvinvointialueen pöytäkirjoilta muun muassa päätöksentekoa, päätösten vaikutusten arviointia ja kokouspöytäkirjojen tietosisältöjä. Havainnot raportoidaan ja annetaan tiedoksi muille jäsenille lautakunnan kokouksessa.

Vaikutusarvioinnin keskeisenä tavoitteena on vahvistaa päätöksenteon tietopohjaa tuottamalla päätöksenteon tueksi mahdollisimman luotettavia arvioita päätöksen vaikutuksista. Vaikutusarviointi mahdollistaa sen, että päätöksentekijöillä on käytettävissään riittävästi luotettavaa tietoa erilaisista ratkaisuvaihtoehdoista ja niiden seurauksista⁵⁰. Tietopohjan lisäksi vaikutusarviointi vahvistaa päätöksenteon avoimuutta ja vastuullisuutta. Laadukas vaikutusarviointi tunnistaa ja arvioi esityksen olennaiset vaikutukset sekä esittää niistä perustellun, tiiviin ja ymmärrettävän arvion.

Vaikutusarvioinnin laajuus, yksityiskohtaisuus ja arvioinnissa käytettävät menetelmät on suhteutettava ehdotuksen sisältöön ja odotettavissa olevien vaikutusten merkittävyyteen⁵¹. Merkittävimmissä päätöksissä vaikutusten arvioinnissa on mahdollista ottaa huomioon eri vaikutuskäytäntöjä, muun muassa talous-, sosiaaliset, ekologiset, kulttuuriset tai elinvoimavaikutukset. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä koskevan lain mukaan hyvinvointialueen on otettava päätöksenteossaan huomioon päätösten arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin⁵².

Vaikutusten arviointia toteutetaan hyvinvointialueen päätöksenteossa. Vuoden 2023 alkupuolella päätöksenteon valmistelu keskittyi sote-integraatio vaikutusten arviointiin. Vuoden kuluessa vaikutusten arvioinnin vaikutusalueet laajentuivat taloudellisuus-, tuottavuus ja integraatiovaikutusten arvioinniksi. Vaikutusarvioiden hyödyntäminen yleistyi vuoden loppua kohden.

Alla olevaan taulukkoon on kerätty aluehallituksen, lautakuntien ja aluehallituksen alaisten jaostojen pöytäkirjoilta, päätöspykälissä tehtyjen vaikutusten arviointien osuus ilman laadun arviointia. Päätöspykäliksi on huomioitu päätöslajista riippumatta muut kuin kokousten vakiopykälät (kuten kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus, pöytäkirjantarkastajien valinta ja asioiden käsittelyjärjestys).

⁵⁰ Säädosehdotusten vaikutusten arviointi ohjeet

⁵¹ Säädosehdotusten vaikutusten arviointi ohjeet

⁵² Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) § 7

Taulukko: Toimielinten kokouksissa käsiteltyjen pykälien lukumäärä ja vaikutusten arvioinnit

Toimiala	Kokouksissa käsiteltyjen pykälien lukumäärä yhteensä	Päätöspykäliden määrä	Vaikutusten arvioinnin lukumäärä päätöspykälissä
Aluehallitus	462	311	206
Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta	139	50	24
Yleisten palveluiden lautakunta	139	51	37
Kokonaisturvallisuuslautakunta	123	35	15
Ikäihmisten ja hoivapalveluiden lautakunta	129	39	17
Omistajaohjaus- ja valvontajaosto	90	37	9
Tulevaisuus- ja strategiajaosto	67	23	14
Asiakaskokemusjaosto	107	51	7
Yhteensä	1256	597	329

Lähde: Esityslistat ja pöytäkirjat 2023

Hyvinvointialueen toiminnasta on tiedotettava hyvinvointialueen asukkaille, palvelujen käyttäjille sekä järjestöille ja muille yhteisöille. Hyvinvointialueen tulee antaa riittävästi tietoja hyvinvointialueen järjestämistä palveluista, taloudesta, hyvinvointialueen hallinnossa valmistelussa olevista asioista ja niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä päätöksistä ja päätösten vaikutuksista⁵³.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Vaikutusten arviointi edistää päätöksenteon avoimuutta ja vastuullisuutta. Vaikutusten arviointi osana laajeni vuoden kuluessa taloudellisuus-, tuottavuus ja integraatiovaikutusten arvioinniksi. Vaikutusten arviointi on toteutunut vaihtelevasti eri toimialojen kesken.

Vastuullinen ja kestävällä pohjalla oleva päätöksenteko vaatii taloudellisen vaikutusarvioinnin lisäksi myös muiden näkökulmien huomioimista. Vain talouteen keskittyvä vaikutusarviointi voi johtaa pitkällä aikavälillä aikaisempaa suurempiin kuluihin, mikäli kokonaisuutta ei huomioida riittävällä tasolla.

⁵³ Hyvinvointialuelaki 611/2021, § 34

4.2 Henkilöstö

4.2.1 Henkilöstömäärän kehittyminen vuonna 2023

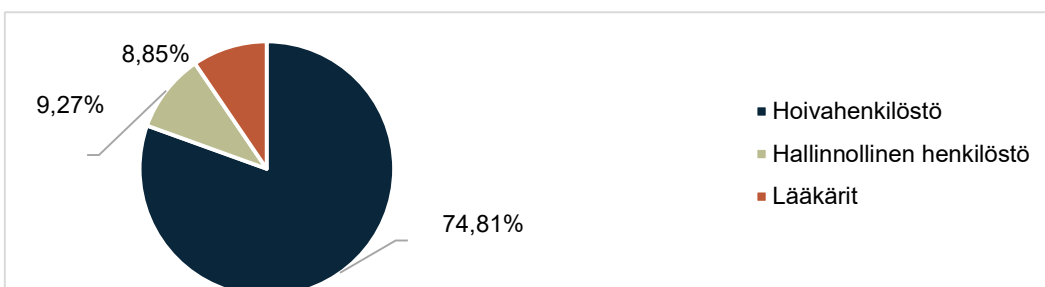
Henkilöstökertomuksen mukaan hyvinvointialueen työntekijämäärä kasvoi noin 2 % vuoden 2023 aikana, kun lopussa hyvinvointialueella työskenteli yli 12 800 työntekijää. Henkilöstömäärän nousu palvelutuotannossa selittyy pääosin oman työvoiman lisäämisellä ja ostopalvelujen käytön vähentämisellä, etenkin ikäänntyneiden ja perhe- ja vammaispalveluiden toimialoilla. Henkilöstömäärän nousu strategia- ja konsernipalveluissa selittyy strategian mukaisilla henkilöinvestoinneilla ja taloushallinnon laskutukseen lisätyillä voimavaroilla. Huolimatta henkilöstömäärän kasvusta, riittävän henkilöstön saatavuushaasteen raportoidaan koskettavan lähes koko alueen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelutuotantoa. Tilinpäätöksen mukaan hoito- ja hoivatyön vakituisen henkilöstön sekä sijaistyövoiman saatavuudessa oli haasteita koko hyvinvointialueen laajuisesti.

Taulukko: Henkilöstömäärän kehitys vuonna 2023

Organisaatios	Henkilöstön määrä 1/2023	Henkilöstön määrä 12/2023	Ero	Muutos-%
HVA Konsernihallinto	29	36	7	24 %
Hallintopalvelut	84	86	2	2 %
Henkilöstöpalvelut	861	858	-3	0 %
Talouspalvelut	95	123	28	29 %
Strategia- ja kehittäminen	174	202	28	16 %
Perhe- ja vammaispalvelut	1 352	1 406	54	4 %
Yleisten palveluiden toimiala	5 977	5 953	-23	0 %
Ikäänntyvien palvelut	3 261	3 406	145	4 %
Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut	791	809	18	2 %
Yhteensä	12 595	12 844	249	

Lähde: henkilöstökertomus 2023

Kuva: Henkilöstön jakautuminen lääkäri-, hoiva- ja hallinnolliseen henkilöstöön.



Lähde: Henkilöstökertomus 2023

Henkilöstöstä 1 305 työntekijää kohdistuu strategia- ja konsernihallinnon toimialoille. Henkilöstökertomuksen mukaan muista henkilöstöpalveluissa 783 on keskitettyjen palveluiden työntekijää (keskitetyt sihteeripalvelut 484 sihteeripalvelut ja 296 keskitetty sijaishallinto). Sote-toimialoilla työntekijöitä on lähes 11 000 ja Pelastustoimen toimialalla 800 työntekijää, joista yli puolet sopimuspelastajia. Pelastustoimen toimialan henkilöstömäärä (809 henkilöä) sisältää pelastuspalvelu-, ensihoitaja-, turvallisuuspalvelu -henkilöstöä sekä sopimuspelastajat.

Hyvinvointialueiden asukaslukuihin nähden Pohjois-Savon hyvinvointialueen henkilöstömäärä on muita yliopistohyvinvointialueita korkeampi (49,4 työntekijää / 1 000 asukasta). Tätä selittää muun muassa ikääntyneen väestön osuus hyvinvointialueiden asukkaista ja korkein sairastavuusindeksi (ikävakioitu 2019; 129,6⁵⁴).

Taulukko: Henkilöstömäärät yliopistohyvinvointialueilla

Hyvinvointialue	Henkilöstö yhteensä	Henkilöstö Sote-palveluissa	henkilöstö pelastus-palveluissa	Hyvinvointialueen asukasluku	Henkilöstö / 1 000 asukasta
Pohjois-Savo	12 248	10 766	317	248 176	49,35
Pirkanmaa	20 485	17 911	883	527 478	38,98
Varsinais-Suomi	23 459	20 712	636	485 567	48,31
Pohjois-Pohjanmaa	17 902	17 560	342	418 212	42,81

Lähde: Hyvinvointialueiden Henkilöstökertomukset 2023 ja tilinpäätökset 2023

Pohjois-Savon hyvinvointialueelle siirtyi neljänneksi eniten henkilöstöä verrattuna muihin hyvinvointialueisiin ja 2 320 ihmistä enemmän kuin keskimäärin. Henkilöstön lukumäärään ovat vaikuttaneet muun muassa

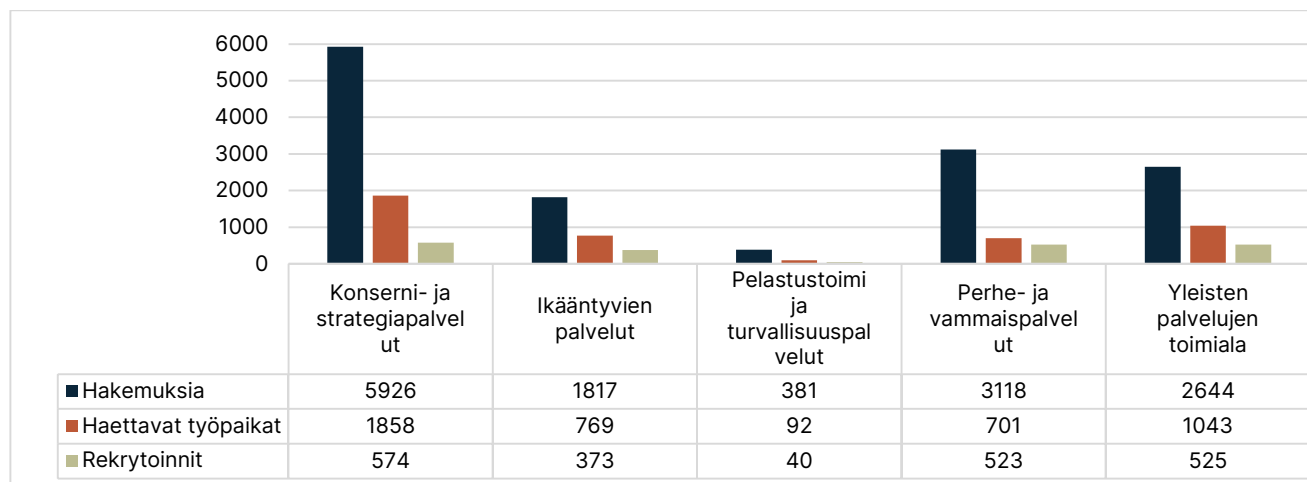
- laaja hyvinvointialue, jossa palvelutuotanto ei vielä ole sopeutunut vähenevään väestöön ja palvelutarpeeseen;
- potilaiden /asiakkaiden tarvitseman hoivan luonne. Vuodeosaston vuorokausia ja ympärivuorokautista hoivaa tarvitaan muuta Manner-Suomea enemmän;
- osittain omana toimintana järjestetty palvelutuotanto ja
- keskitettyjen palveluiden toimintamalli.

Toimialakohtaisesti hyvinvointialueelle hakeneiden määrät ovat olleet toteutuneita rekrytointeja suuremmat. Henkilöstökertomuksen mukaan Pohjois-Savon hyvinvointialueella oli haettava lähes 4 500 palvelussuhdetta, joista noin puolet oli saatu täytetyiksi. Palvelusuhteisiin hakevien määrissä on toimialakohtaista vaihtelua ja jopa 376 rekrytointiin ei tullut yhtään

⁵⁴ THL:n sairastavuusindeksi: Ikävakioitu (2017–2019)

hakemusta. Henkilöstökertomuksen mukaan haasteita on lääkäreiden, hoito- ja hoivatyöntekijöiden (erityisesti lähi- ja sairaanhoitajat), psykologien ja sosiaalityöntekijöiden rekrytoinneissa. Tilanne henkilöstösaatavuudessa eri ammattiryhmittäin on valtakunnallinen.

Kuva: Hakijamäärät toimialoittain vuonna 2023 (konsernihallinnon toimialat yhdistetty)



Lähde: henkilöstökertomus 2023

Vuoden 2023 kuluessa, hyvinvointialueen omaa palvelutuotantoa on jouduttu supistamaan ajoittain henkilöstön saatavuushaasteiden vuoksi. Tilinpäätöksen mukaan esimerkiksi ikääntyneiden asumispalveluissa oman tuotannon osalta asumispalvelupaikkoja on jouduttu vähentämään henkilöstövajeiden takia ja yleisten palveluiden toimialalla osastohoidossa turvauduttiin osasulkuihin ja Joroisten osasto suljettiin henkilöstön riittämättömyyden vuoksi.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Hyvinvointialueen henkilöstön kokonaislukumäärä on kasvanut vuoden 2023 aikana (noin 2 %). Lisääntynyt henkilöstömäärä on kohdentunut osin hallintoon samaan aikaan kun palvelutuotannossa on haasteita henkilökunnan riittävyydestä.

4.3 Palvelutuotannon toimialojen toiminnan arviointi

4.3.1 Perhe- ja vammaispalveluiden toimiala

Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunnan ja toimialan toiminta perustuu suurelta osin henkilön lainmukaisiin oikeuksiin saada hyvinvointialueen järjestämisvastuun piirissä olevaa palvelua. Lisäksi toimialan erityispiirteenä on, että asiakkuus esim. vammaispalveluissa voi kestää useita vuosikymmeniä. Tilinpäätöksen mukaan toimialan palvelutuotannossa keskityttiin asiakkaiden palveluiden jatkuvuuden varmistamiseen ja uuden organisaation rakentamiseen.

Vaikka toimialalla on haasteita henkilöstön saatavuudessa ja iso osa toimialan palvelutuotannosta tuotetaan ostopalveluina, pystyttiin toimialan palvelutuotanto valtaosin järjestämään lainmääräaikojen puitteissa. Lainsäädännön vuoksi henkilöresurssien vajeesta ei kaikilta osin ole mahdollista täysin paikata käyttämällä ostopalveluja.

Tilinpäätöksen mukaan toimialan koko hyvinvointialueen huomioivia toimintakäytänteitä on yhtenäistetty muun muassa lastensuojelussa ja vammaispalveluissa. Hyvänä esimerkkinä palvelujen yhtenäistämistavoitteesta ovat lautakunnan käynnistämät psykologisten tutkimusten ja opiskeluhoitojen psykologipalveluiden hankinnan kilpailutukset keväällä 2023⁵⁵ sekä yhtenäisten toimintaohjeiden laadinta⁵⁶. Toimiala on toteuttanut joitakin lastensuojelun- ja vammaispalveluiden palveluhankintoja suoraan sopimusten päätyttyä palvelutuotannon siirryttyä hyvinvointialueelle.

Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta asetti toimialalle lautakuntaa sitovia toiminnallisia tavoitteita. Etenkin lastensuojelupalveluihin liittyvien toiminnallisten tavoitteiden toteutumisessa oli haasteita. Tilinpäätöksen mukaan vuoden 2023 aikana perhesosiaalityön asiakkaan oli 0–17-vuotiaista lapsista 3 655, lastensuojelun asiakkaana alle 18-vuotiaista 2 657 lasta ja

Taulukko: Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunnan asettamia toiminnallisten tavoitteiden toteumia

Mittari	Tavoite 2023	Toteuma 12 /2023
Lastensuojelupalvelut		
Systeeminen lastensuojelu, tiimitoimintamalli käytössä kaikissa viidessä lastensuojelun alueellisessa toimintayksikössä	4/5, peitto 80 %	3/5
Lastensuojelun palveluissa olevista lapsista kodin ulkopuolisessa sijoituksessa olevat lapset	aleneva	39 %
Lastensuojelun sosiaalityössä vakinaisesti täytetyt virat	90 %	80 %
Vammaisten asumispalvelut		
Vammaisten ympärivuorokautisen asumispalvelun asukkaat	aleneva	ennallaan
Vammaisten avopalvelut		
Virtuaalisen päivätoiminnan asiakkaat	kasvava	ennallaan

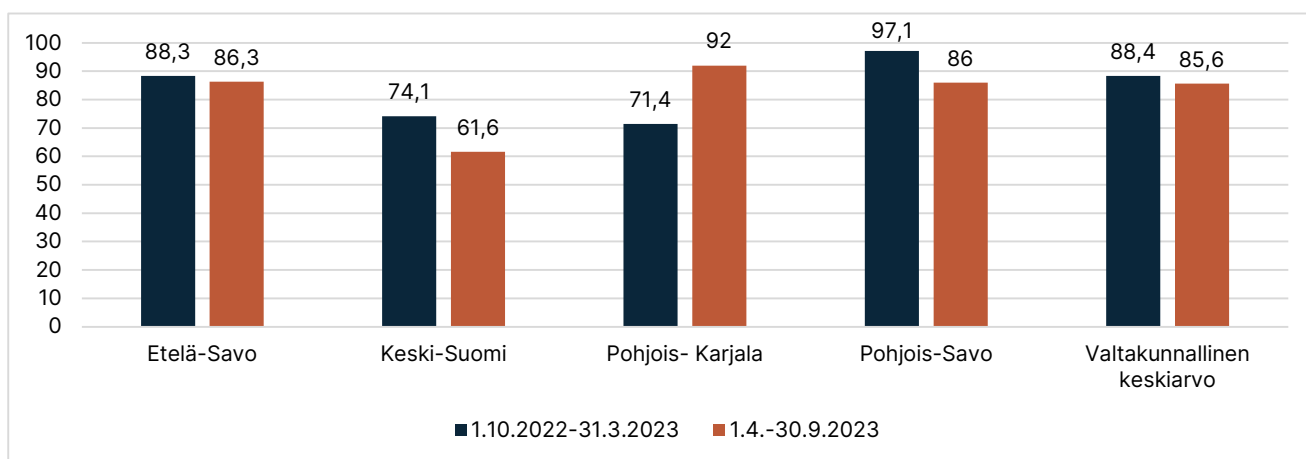
Lähde: Perhe- ja vammaispalveluiden toimiala
12.3.2024

⁵⁵ Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta 29.5.2023 § 54 ja 55

⁵⁶ Esimerkiksi Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta 22.11.2023 § 123

huostassa 654 lasta. Lastensuojelun palveluissa olevista lapsista kodin ulkopuolisessa sijoituksessa olevien lasten määrä kasvoi vuoden 2023 aikana toimialalle lautakunnan asettaman tavoitteen vastaisesti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) mukaan lastensuojelun käsittelyajat ovat pidentyneet valtakunnallisesti. Käsittelyajat ovat pidentyneet myös Pohjois-Savossa, vaikka palvelutarpeen käsittelyn aloittaminen toteutui keskiarvoa paremmin (toteuma 96,9 %, keskiarvo 92,1 %). Lastensuojelun palvelutarpeen arvioinnit valmistuivat 86 %:ssa määräajassa.

Kuva: Lastensuojelun määräajassa (3 kuukautta) valmistuneet palvelutarpeen arvioinnit YTA-alueen hyvinvointialueilla



Lähde: THL, lastensuojelu

Hyvinvointialueen käynnistymisen jälkeen perhe- ja vammaispalveluiden toimialan toiminnan painopisteinä oli palvelurakenteen kehittäminen väestön palvelutarpeiden mukaisesti, palveluiden ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittaminen sekä palvelujen ja toimintojen integraatio. Tilinpäätöksen mukaan kustannusten perhe- ja vammaispalveluiden toimialan kasvun hillinnässä päästään etenemään toiminnan vakautumisen ja toimintamallien muutoksen myötä pidemmällä aikajänteellä.

4.3.2 Ikääntyneiden palveluiden toimiala

Ikääntyneiden palveluiden palvelualueella tuotetaan asumispalveluiden palveluita, kotiin annettavia palveluita sekä asiakas- ja palveluohjauksen palveluita. Ikääntyvien asumis- ja kotiin annettavia palveluita tuotetaan osin omana toimintana ja osin ostopalveluiden kautta.

Toiminnan alettua kaikki aikaisemmat asumisen ostopalvelutuottajat eivät ha- keutuneet toimijoiksi uudelle hankinta- kaudelle, minkä vuoksi uusien asumis- palvelujen järjestäminen vaikeutui vuo- den 2023 aikana. Ikääntyneiden palve- luiden järjestämiseen liittyvät viiveet heijastuvat etenkin yleisten palveluiden osastotoimintaan.

Tilinpäätöksen mukaan lakisääteisten palvelujen saatavuuden määräaikojen toteutumisessa oli ongelmia alkuvuo- den aikana, mutta määräaikojen toteu- tuminen parani vuoden loppuun. THL:n julkaiseman tilaston mukaan Pohjois- Savossa vähimmäishenkilömitoitus alit- tui lokakuussa vain neljässä toimintayk- sikössä⁵⁷, kun toukokuussa alittaneita yksiköitä oli kymmenen⁵⁸.

Toimialan merkittävin haaste on väestön ikääntymisestä johtuva nopea palvelutarpeen kasvu, toimialan työvoiman saatavuuden haasteet ja hyvinvointialueen rajoittunut taloudellinen kyky varautua ikääntyneiden määrästä johtuvaan palvelutarpeen kasvuun.

Toimialan kehittämistoimien tavoitteena on, että palvelurakennepohjaiset kustannukset pysyi- sivät vuoden 2023 tasolla väestön ikääntymisestä johtuvasta palvelutarpeen kasvusta huoli- matta.

Taulukko: Ikäihmisten ja hoivapalveluiden lautaku- nnan asettamia toiminnallisia tavoitteita

Mittari	Tavoite	Toteuma 12/ 2023
Asumispalvelut		
Ympäri vuorokautisen hoivan peittävyys, yli 75- vuotiaat	Aleneva	8,0 %
Kotiin annettavat palvelut		
Säännöllinen kotihoidon peittävyys, yli 75-vuotiaat	Aleneva	16 %
Säännöllinen kotihoito, asiakasmäärä		3 501
Etäkäyntien määrä käyn- neistä, % kotihoidossa	15 %	4,70 %
Ikääntyneiden palvelut		
Ikääntyneiden palvelujen saatavuus	-	Tehty virkamiesarvion pohjalta. Palvelun ar- vioinnin määräaika to- teutuu. Palvelujen jär- jestämisen määräaika ylittyy yksittäisillä asi- akkailla keskisellä alu- eella ympärivrk asu- misen järjestämisen suhteen.

Lähde: Ikääntyneiden palveluiden toimiala 14.3.2024

⁵⁷ THL: Ikääntyneiden asumispalveluiden vähimmäismitoituksen alittaneet yksiköt, lokakuu 2023

⁵⁸ THL: Ikääntyneiden asumispalveluiden vähimmäismitoituksen alittaneet yksiköt, toukokuu 2023

4.3.3 Pelastustoimi

Sote-uudistuksessa pelastustoimi ei yhdistynyt osaksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa, vaan on rinnakkainen toimiala hyvinvointialuekonsernissa. Pohjois-Savossa pelastustoimen ja turvallisuuden toimialalla tuotetaan pelastustoimen ja hyvinvointialueen turvallisuuspalveluiden palveluita. Pelastustoimen ja turvallisuuden toimiala on toteuttanut alueellista pelastustoimea vuodesta 2004 lähtien, kun kuntien pelastustoimet yhdistettiin yhdeksi alueelliseksi pelastuslaitokseksi. Pelastustoimen osalta hallinnollinen uudistus tarkoitti järjestämisvastuun siirtymistä kunnilta hyvinvointialueilla toiminnan säilyessä pääosin ennallaan.

Pelastuslaitos on valmiusorganisaatio, jonka on kyettävä toimimaan ja tuottamaan lakisääteisiä tehtäviä kaikissa yhteiskunnan häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Tilinpäätöksen mukaan valtakunnallinen pelastajapula on näkynyt rekrytointeissa erityisesti pienten paikkakuntien pelastusasemille. Haja-asutusalueilla pelastustoimi saa tukea muun muassa sopimuspalokunta-toiminnasta.

Vuoden 2023 aikana pelastustoimen ja turvallisuuden toimialalla laadittiin alueellinen riskiarvio, toimialan omavalvontaohjelma sekä uudistettiin pelastustoimen palvelutasopäätös. Tilinpäätöksen mukaan pelastustoimen palvelut ja ensihoitopalvelut saatiin tuotetuiksi palvelutasopäätöksen mukaisesti. Turvallisuuspalveluiden palvelualue tuotti ja kehitti hyvinvointialueen sisäisiä turvallisuuspalveluita. Tilinpäätöksen mukaan hyvinvointialueen aloittaessa tunnistettiin muun muassa, että etenkin sote-sektorilta oli turvallisuuskoulutusvelkaa (alkusammutus, poistumisharjoitukset).

Aluehallintoviraston asiantuntija-arvio pelastustoimen palveluista Pohjois-Savossa 2022 mukaan palvelujen saatavuudessa on ollut puutteita toimintavalmiusaikojen saavuttamisessa seitsemässä riskiruudussa. Vuoden 2023 osalta pelastustoimessa on tehty kehittämistoimia toimintavalmiusaikojen parantamiseksi, mutta edelleenkin vaadittuja toimintavalmiusaikoja ei ole täysin saavutettu.

Pelastustoiminnan kiireelliset tehtävät pystyttiin hoitamaan palvelutasopäätöksen mukaisesti. Pelastushenkilökuntaa ovat haastaneet tavanomaisen pelastustehtävien lisäksi luonnon ääri-ilmiöt ja kansallinen pelastajapula.

Taulukko: Kokonaisturvallisuuslautakunnan asettamia toiminnallisia tavoitteita

Mittari	Tavoite	Toteuma 12/ 2023
Pelastustoiminta		
Pelastustoiminnan määrä	4 000	4 115
Ensihoitopalvelut		
Ensihoitopalvelun tehtävämäärä	28 000	25 716
Onnettomuuksien ehkäisy		
Palotarkastusten määrä	2 400	1 341
Turvallisuuskoulutus HVA		
Turvallisuusvies-tinnällä tavoitetut maakunnan asukkaat	37 000	36 109

Lähde: Kokonaisturvallisuuden ja turvallisuuspalveluiden toimiala 27.3.2024

4.3.4 Yleisten palveluiden toimiala

Yleisten palveluiden toimialalla tuotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluita sekä erityispalveluita (ml. KYS-yliopistollinen sairaala).

Tilinpäätöksen mukaan toimialan toimintaa ja johtamisjärjestelmää organisoitiin uudelleen vuoden 2023 aikana. Toimialan tavoitteena on ollut vahvistaa perustason palvelutoimintaa valtakunnallisten sote-tavoitteiden mukaisesti. Yhtenäisten toimintamallien ja yhdenmukaisten palveluiden tuottamiseksi toimiala on määrätietoisesti kilpailuttanut hankintoja sekä irtisanonut vanhoja sopimuksia päättymään. Vuoden 2023 aikana toimiala valmisteli esimerkiksi hoitolaitossiirtojen/potilaskuljetusten⁵⁹ sekä erityisasumispalveluiden⁶⁰ hankintojen kilpailutukset.

Yleisten palveluiden lautakunnan vuoden 2023 käyttösuunnitelmassa asettamat tavoitteet on raportoitu osavuosikatsauksissa.

Tilinpäätöksen mukaan hoitotakuu ei toteutunut kaikissa palveluissa muun muassa taustalla olevan koronasta aiheutuneen hoitovelan ja henkilöstön saatavuushaasteiden vuoksi. Hoitovelka lisääntyi vuoden aikana kuormittaen hyvinvointialueen muuta palvelutuotantoa ja aiheuttaen siten myös epätarkoituksenmukaista palvelujen käyttöä. Hoitojonoylitysten jatkuessa Valvira antoi Pohjois-Savon hyvinvointialueelle määräyksen saattaa kiireetön erikoissairaanhoidon pääseminen lainmukaiseksi vuoden 2025 maaliskuuhun mennessä⁶¹. Yleisten palvelujen lautakunta on käsitellyt erikoissairaanhoidon kiireettömän hoidon suunnitelman keväällä 2024⁶².

Taulukko: Yleisten palveluiden lautakunnan asettamia toiminnallisia tavoitteita

Mittari	Tavoite	Toteuma 9/ 2023
Työikäisten sosiaalipalvelut		
Asiakasmäärä/suunnitelmallisen sosiaalityön sosiaalityöntekijä	55 as/tt	Vaihteluväli 52–74
Sotokeskus		
Hoitoonpääsyn toteutumisaika (odotusaika) hoidon tarpeen arvioinnista sotekeskuksissa	14	14,1 vrk
Etäpalveluiden käytön % osuus kaikista käynneistä	10 %	4,6 %
Erityispalvelut yhteensä		
Somaattiset hoitajaksot	22 899	24 477
Psykiatriset hoitajaksot	1 955	2 429
Avohoidon kontaktit	534 884	587 910
Etäpalveluiden käytön osuus kaikista käynneistä	52 %	ei rap.

Lähde: Osavuosikatsaus tammi-syyskuu 2023

⁵⁹ Yleisten palveluiden lautakunta 19.1.2023 § 7

⁶⁰ Yleisten palveluiden lautakunta 2.3.2023 § 26

⁶¹ Valvira: Päätös Dnro V/25431/2023

⁶² Yleisten palvelujen lautakunta 29.4.2024 § 44

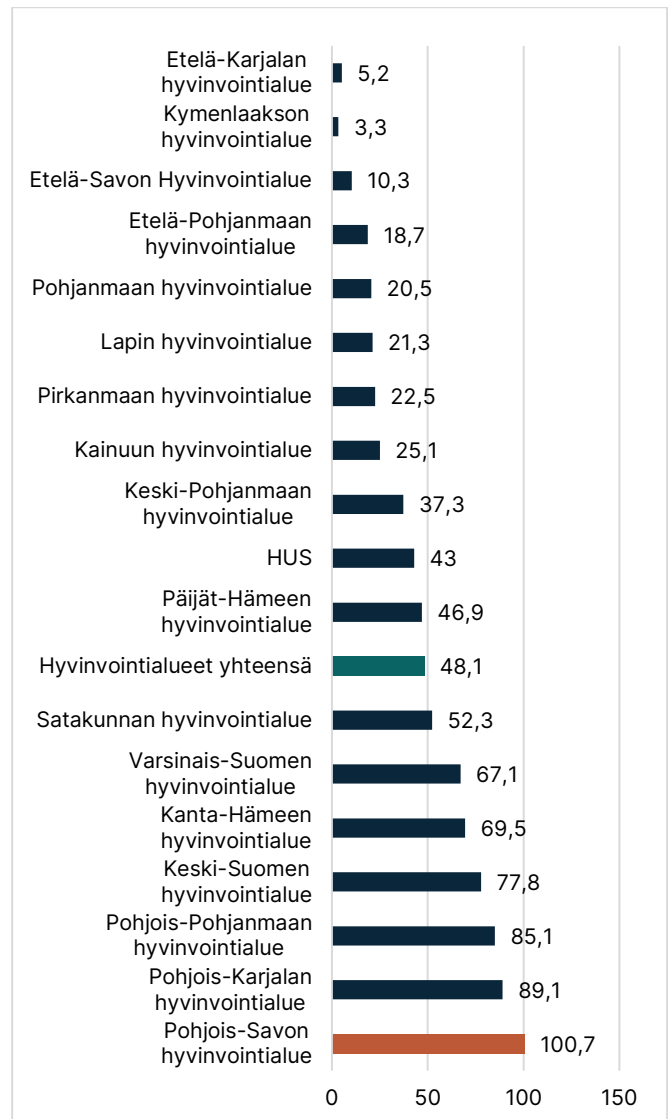
4.3.4.1. Hoitoonpääsy erikoissairaanhoidon

Hoitoon pääsystä säädetään terveydenhuoltolaissa. Lain mukaan hyvinvointialue vastaa siitä, että sekä kiireellisen että lähetteen perustuvan hoidon tarpeen arviointi ja hoito (kiireetön hoito) järjestetään yhtenäisin lääketieteellisin tai hammaslääketieteellisin perustein⁶³. Valvira ohjeisti maaliskuussa 2023 hyvinvointialueita kiireettömään hoitoonpääsyn enimmäisaikojen noudattamisen omavalvonnan ensisijaisuudesta. Hyvinvointialueen on ohjattava ja valvottava järjestämisvastuulle kuuluva palvelutuotantoa ja varmistettava omavalvonnallaan, etteivät hoitoon pääsyn enimmäisajat ylity⁶⁴.

Kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsy ei toteutunut Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymässä lain edellyttämällä tavalla, kun 23 % hoitoa odottaneista ylitti 180 vuorokauden kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsyn lain mukaisen rajan 31.12.2022⁶⁵. Erikoissairaanhoidon järjestämisvastuu siirtyi 1.1.2023 Pohjois-Savon hyvinvointialueelle.

Koronapandemia ja kevään 2022 työtaistelut kasvattivat hoitovelkaa. Hoitoon pääsyä hidastaa merkittävästi myös henkilöstöpula. Elektiivistä toimintaa on jouduttu supistamaan ja leikkaustoimintaa rajoittamaan myös loma-aikojen ulkopuolella. Toimintaa

Kuva: Yli 180 vuorokautta odottaneiden lukumäärä suhteutettuna asukasluukuun hyvinvointialueittain 31.12.2023



Lähde: THL, Hoitoonpääsy erikoissairaanhoidossa 31.12.2023

⁶³ Terveydenhuoltolaki 1326/2010 § 52

⁶⁴ Valvira: Ohje perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kiireettömään hoitoon pääsyn enimmäisaikojen noudattamisesta

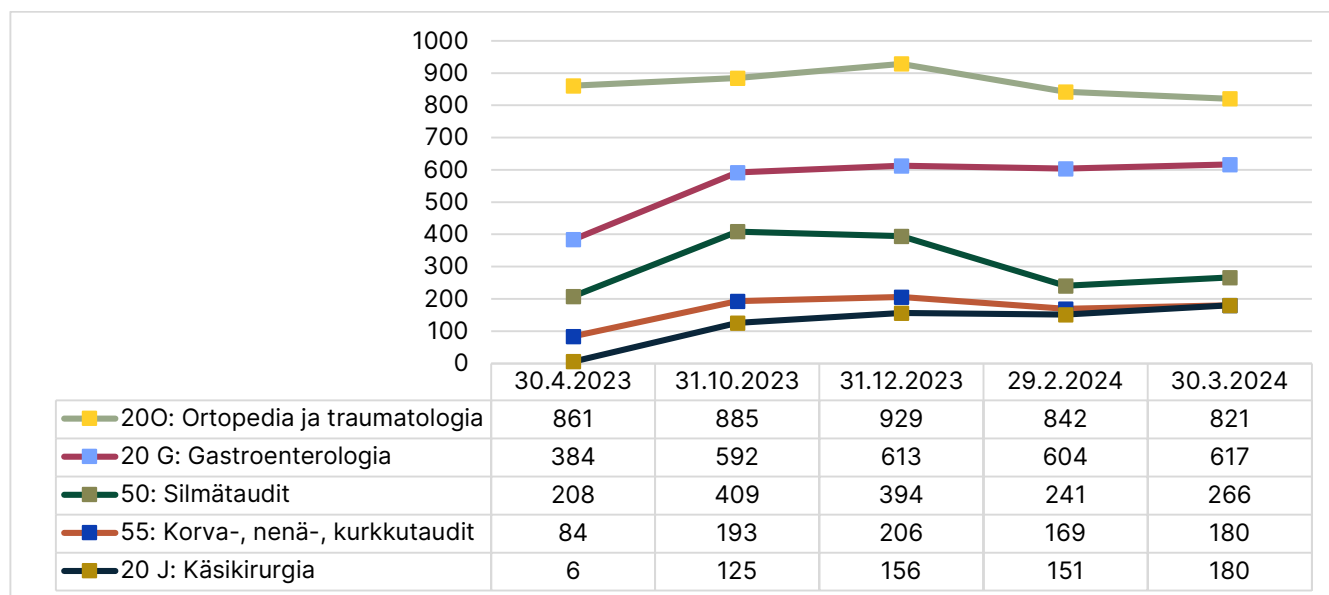
⁶⁵ THL: Hoitoonpääsy erikoissairaanhoidossa 31.12.2022

on jouduttu supistamaan myös sairaalan kuormittuessa jatkohoitopaikkaa odottavista päivystyspotilaista. Kuopion yliopistollisen sairaalan tekonivelkirurgian leikkauskapasiteetti on ollut vuoden 2020 maaliskuusta lähtien eriasteisesti supistettuna, kun täydestä kapasiteetista on pystytty käyttämään 30–80 %.

Hoitoon pääsyn tilannetta seurataan päivittäin hyvinvointialueella. Vuoden 2023 aikana omaa toimintaa on pyritty tehostamaan esimerkiksi lisäämällä päiväkirurgian määrää. Jonon purkua on jatkettu myös poikkeuksellisin ylityöjärjestelyin, etenkin endokrinologialla, gastroenterologialla sekä lastenpsykiatriassa.

Vuoden 2023 lopussa lakisääteisen kuuden (6) kuukauden hoitotakuun yli jonottaneita potilaita oli yhteensä 2 744⁶⁶. Suurimmat ongelmat erikoissairaanhoidossa ovat ortopediassa (929 henkilöä), ja valtaosa (828 henkilöä) näistä potilaista odotti pääsyä polven tekonivelleikkaukseen tai lonkan tekonivelleikkaukseen.

Kuva: Yli 180 vuorokautta erikoissairaanhoitoon hoitoa erikoisaloittaiset odottaneiden lukumäärien kehitys eri ajankohtina, TOP5 erikoisalut



Lähde: PSHVA: Erikoissairaanhoidon hoitotakuutilastot (26.3.2024)

Vuoden 2023 aikana otettiin käyttöön myös asiakkaalle myönnettävä palveluseteli tekonivelkirurgiassa, ja leikkaustoimintaa pyritään laajentamaan yhteistyöalueelle perustetulla

⁶⁶ PSHVA: Erikoissairaanhoidon hoitotakuutilastot

henkilöstövuokrausyhtiöllä. Lisäksi yhteistyöalueen muiden sairaaloiden kanssa on tehty yhteistyösopimuksia. Psykiatria toteutti laajan kilpailutuksen psykiatrien rekrytoimiseksi ostopalveluna.

Valtakunnallisesti kiireettömään erikoissairaanhoidon hyvinvointialueiden sairaaloissa Suomessa jonottavien määrä kasvoi noin 13 000 asiakkaalla (yli 173 000 potilasta, 31.12.2023). Pohjois-Savossa hoitoon pääsyä odotti 10 595 asiakasta⁶⁷ (vuonna 2022: 7 334 asiakasta⁶⁸, kasvua 44,4 %). Asukaslukuun suhteutettuna (10 000 asukasta kohden) hoitoon pääsy oli maan heikointa Pohjois-Savossa, Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Pohjanmaalla.

Lasten ja nuorten (alle 23-vuotiaiden) hoitoon pääsy psykiatriseen erikoissairaanhoidon

Lasten ja nuorten (alle 23-vuotiaat) psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa hoidon tarpeen arvioinnin edellyttämät tutkimukset ja erikoislääkärin arviointi on toteutettava kuudessa viikossa lähetteen saapumisesta. Hoito on järjestettävä kolmessa kuukaudessa hoidon tarpeen toteutamisesta. Vuodenvaihteessa lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen hoidon tarpeen arviointia odotti vuoden vaihteessa 175 ja hoitoa 138 alle 23-vuotiasta lasta tai nuorta.

Taulukko: Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen hoidon tarpeen arviointia ja hoitoa odottaneiden lukumäärät ja hoitotakuun ylittäneiden osuudet

	Yhteensä 31.12.2023	Hoitotakuun ylittäneet	Yhteensä 31.3.2024	Hoitotakuuajan ylittäneet
Hoidon tarpeen arviointia odottavat	175	88 (Yli 6 vk)	146	77 (Yli 6 vk)
Hoitoa odottavien lukumäärä	138	39 (yli 3 kk)	136	58 (Yli 3 kk)

Lähde: PSHVA: Erikoissairaanhoidon hoitotakuutilastot (30.4.2024)

4.3.4.2. Hoitoon pääsy perusterveydenhuoltoon

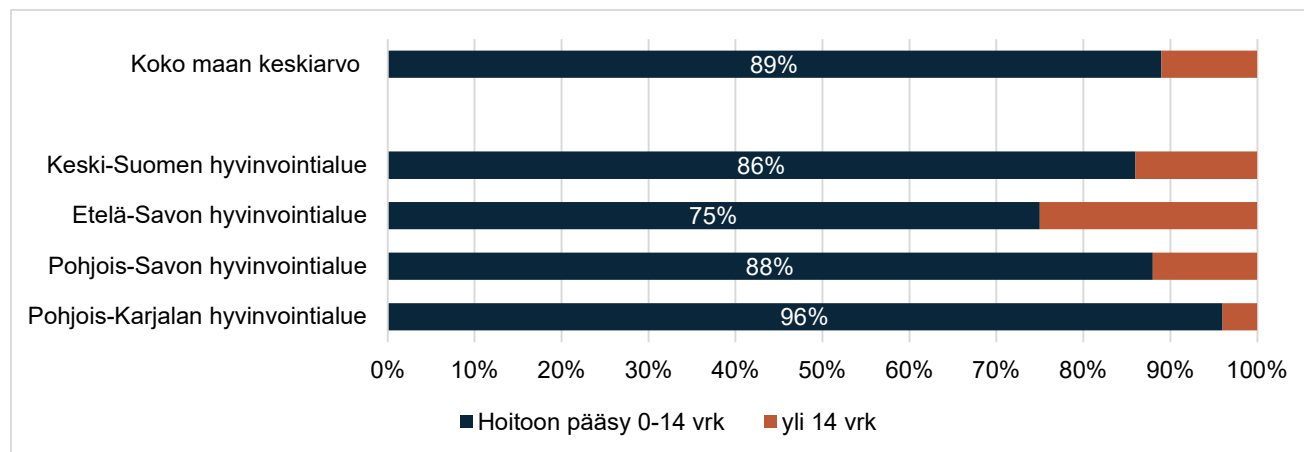
Julkisen perusterveydenhuollon kiireettömän hoitopääsyn enimmäisajat tiukentuivat 1.9.2023 14 vuorokautteen ja THL:n tekemän arvion mukaan enimmäisajan ylityksiä oli kaikilla hyvinvointialueilla. Pohjois-Savossa 88 % hoitopääsyn käynneistä toteutui enimmäisajan puitteissa⁶⁹, koko maan keskiarvon ollessa 89 %.

⁶⁷ THL: Hoitopääsy erikoissairaanhoidossa 31.12.2023

⁶⁸ THL: Hoitopääsy erikoissairaanhoidossa 31.12.2022

⁶⁹ THL: Hoitopääsy perusterveydenhuollossa

Kuva: Hoitoonpääsyn osuudet hyvinvointialueiden avosairaanhoidon 14 vuorokauden kuluessa lokakuussa 2023, %



Lähde: THL, Hoitoonpääsy perusterveydenhuollossa

THL:n julkaisun mukaan hoitoonpääsyn osuus 14 vuorokauden kuluessa hyvinvointialueen avosairaanhoidon lääkäreille toteutui Pohjois-Savossa 54 %:ssa, sairaanhoitajille ja terveydenhoitajille 97 %:ssa lokakuussa 2023⁷⁰.

Hammaslääkäriin pääsy on järjestettävä kolmen kuukauden kuluessa hoidontarpeen arviosta (aikaisemmin 6 kuukautta). Suun terveydenhuollon palveluiden kysynnän kasvu ja koronan aiheuttaman hoitovelan purkamisen aiheuttaa toimintaan haasteita. Hyvinvointialue on myöntänyt asiakkaille palveluseleitä suun terveydenhuollon jonotilanteen helpottamiseksi.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Hyvinvointialueiden toiminnan alettua toimialojen yhtenä keskeisenä tehtävänä oli palveluiden saatavuuden ja jatkuvuuden turvaaminen asiakkaille. Hoitotakuu tai muu päätetty palvelutaso ei toteutunut kaikissa palveluissa.

Valvira on antanut määräyksen järjestää kiirettömän erikoissairaanhoidon pääsyn Pohjois-Savon hyvinvointialueella lainmukaisesti (20.3.2024/ Dnro V/25431/2023). Yleisten palveluiden lautakunta on käsitellyt erikoissairaanhoidon kiirettömän hoidon suunnitelman.

Suunnitelman toteutumista on seurattava tiiviisti ja sen toteutumisesta on raportoitava kattavasti.

⁷⁰ THL: Hoitoonpääsy perusterveydenhuollossa

4.4 Hankinnat

Pohjois-Savon hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin tehtävänä on tuottaa Pohjois-Savon kuntien sosiaali- ja terveystoimen ja pelastustoimen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Omaa palvelutuotantoa täydennetään ja tuetaan tarvittavilla hankinnoilla ja sopimuksilla. Palveluhankintojen rinnalla omaa tuotantoa tuetaan myös palvelusetelitoiminnalla, joka mahdollistaa lisän palvelujen tuottamiselle erityisesti sote-palvelujen osalta.

Tilinpäätöksessä toimintakulujen ja investointien yhteismäärä (ilman rakennusinvestointeja) oli noin 1 515,6 milj. euroa, joista lähes puolet muodostuu hyvinvointialueen ulkopuolelta hankituista palveluista, tavaroista tai investoinneista. Hankinnoilla on valtava taloudellinen merkitys koko organisaatiolle, sillä kaikki hankittavat tavarat, laitteet ja palvelut edustavat hyvinvointialueen oman toiminnan toteuttamisessa tarvittavia välttämättömiä työkaluja. Hyvinvointialueen tarvikehankinnoissa korostuvat suuret volyymit ja niiden merkitys. Tarvikehankinnat voidaan jakaa hoitotarvikkeiden, yleistarvikkeiden ja lääkehankintojen pääryhmiin. Hoitotarvikkeista merkittävä osa on kertakäyttöistä. Tarvikehankinnoissa tarvikkeen kokonaishintaan vaikuttavat prosessi- ja oheiskustannukset, kuten logistiikka ja varastointi, voivat olla suuria. Yhtenäisen valikoiman luominen ja sen sopimuskauden aikaisella ylläpidolla on mahdollista säästää etu.

Valtaosasta hyvinvointialueen kynnysarvot ylittävien hankintojen kilpailuttamisesta toteutetaan hyvinvointialueen osakkuusyhtiöissä. Aluehallitus päätti elokuussa 2023 Sansia Oy:n hyvinvointialueelle toteuttamien hankintojen kokonaisuudesta materiaalihankintojen osuuden siirtämisestä Servica Oy:n hoidettavaksi vuoden 2023 aikana⁷¹. Suoran hintavaikutuksen lisäksi materiaalihankintojen siirtämisellä tavoitellaan yhteistoiminta-alueen laajuisia kilpailutuksia, välillistä kustannushyötyä keskitetyn ja yhtenäisen valikoiman kautta silloin, kun kilpailutuksen ohella hyödynnetään yhtenäistä osto-, varastointi- ja jakelulogistiikkaa.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Kilpailuttamisen siirrolla Servica Oy:lle hyvinvointialueen hankintatoimintaan on saatu lisätukea. Tarkastuslautakunta pitää yhteistoiminta-alueen laajuisia kilpailutuksia lähtökohtaisesti hyvinä, mutta on samalla huolissaan siitä, miten kilpailutukset tosiasiallisesti huomioivat paikalliset yrittäjät.

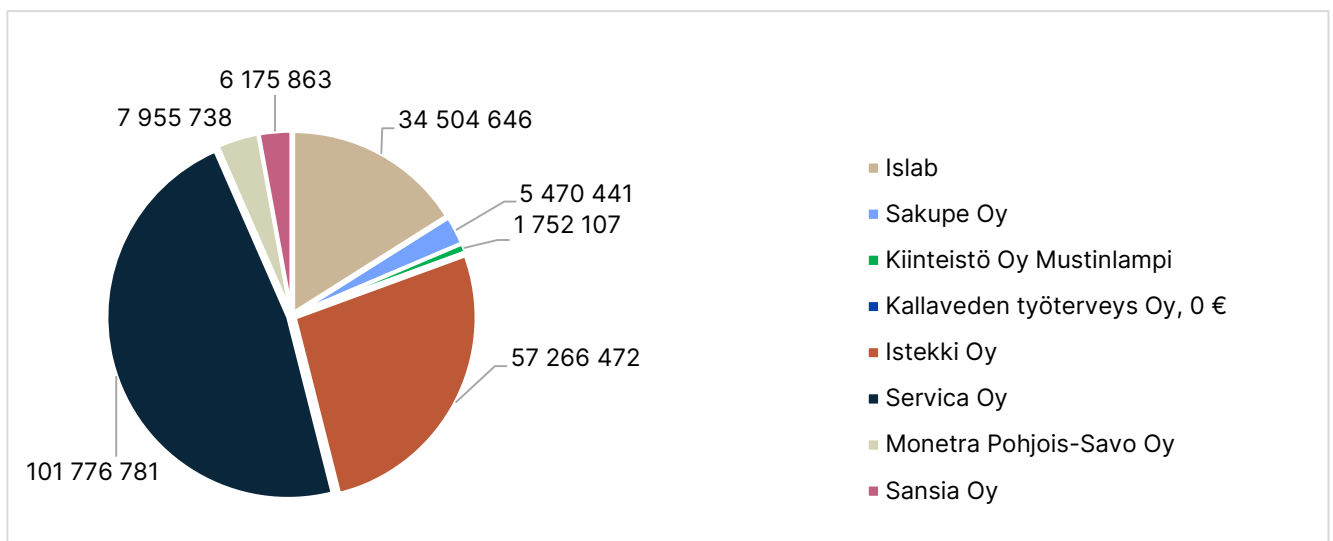
⁷¹ Aluehallitus 14.8.2023 § 225

4.4.1 Hankinnat intressipiiriin kuuluvilta yhtiöiltä

Hankintalakia ei sovelleta hankintoihin, jonka hyvinvointialue (hankintayksikkö) tekee sidosyhteisöltään (InHouse-yhtiöltä). Pohjois-Savon hyvinvointialueella InHouse-yksiköiden rooli on olennainen, sillä iso osa hyvinvointialueen tukitoiminnoista tuotetaan sen tytä- tai osakkuusyhtiöissä.

Hyvinvointialueella tytä- ja osakkuusyhtiöistä tehdyt hankinnat olivat vuoden 2023 aikana yhteensä yli 214 milj. euroa. Tämä vastaa noin 28 % hyvinvointialueen toteutuneista toimintakuluista ilman henkilöstökuluja. Eniten hankintoja on tehty Servica Oy:stä (n. 102 milj. euroa), joka tuottaa hyvinvointialueelle ruoka-, logistiikka-, väline- ja kiinteistöhuollon palveluita. Istekki Oy tuottaa ICT-palveluja ja ISLAB laboratoriopalveluita.

Kuva: Lähipiiriyhtiöiltä tehtyjen hankintojen jakautuminen, euroa



Lähde: Tilinpäätös 2023

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Iso osa hyvinvointialueen tukitoiminnoista tuotetaan sen tytä- tai osakkuusyhtiöiden kautta. Näiltä yhtiöiltä hankinnat voidaan tehdä kilpailuttamatta hankintaa.

4.1 Talouteen perustuvan arviointimenettelyprosessin edellytysten täyttyminen

Arviointimenettelyssä valtio ja hyvinvointialue arvioivat hyvinvointialueen taloudellisia sekä sosiaali- ja terveystalouden palvelujen ja pelastustoimen palvelujen järjestämiseen liittyviä edellytyksiä selvittä tehtävistään.

Talouteen perustuvat arviointimenettelyn edellytykset:

1. Hyvinvointialue ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää 115 § 2 momentissa säädettyssä määräajassa. (31.12.2026 loppuun mennessä);
2. Hyvinvointialueen konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia kaksi tilikautta peräkkäin;
3. Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 kaksi tilikautta peräkkäin; taikka
4. Hyvinvointialueelle on myönnetty HVA-lain 15 §:n 3 momentissa tarkoitettu lainanottovaltuus taikka kaksi kertaa kolmen peräkkäisen tilikauden aikana laissa tarkoitettua lisärahoitusta.

Valtionvarainministeriö voi käynnistää päätöksellään hyvinvointialueen talouteen perustuvan arviointimenettelyn silloin, kun hyvinvointialuelain mukaiset edellytykset täyttyvät⁷².

Valtiovarainministeriöllä on harkintavaltaa menettelyn käynnistämisessä. Etenkin talouden tunnuslukuihin perustuvat kriteerit ovat väistämättä jossain määrin mekaanisia, eikä niissä voida ottaa huomioon hyvinvointialueen talouteen ja toimintaan liittyviä moninaisia kysymyksiä.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset

Hyvinvointialuelaisissa mainituista taloudellisista arviointimenettelyn edellytyksistä yksi on täyttynyt vuoden 2023 aikana, kun hyvinvointialueelle on myönnetty muutettu lainanottovaltuus 245,8 milj. euroa (alkuperäinen lainanottovaltuus 38,2 milj. euroa). Lainanottovaltuuden muuttaminen yksin mahdollistaa arviointimenettelyprosessin käynnistämisen Pohjois-Savon hyvinvointialueen osalta.

Konsernitilinpäätöksen osalta arviointimenettelyn taloudellisten perusteiden edellytysten tunnusluvut täyttyvät hyvinvointialueen ensimmäisen tilinpäätöksen osalta. Tilinpäätöksessä konsernin vuosikate/poistot oli -50,51 % ja laskennallinen lainanhoitokate -0,17.

⁷² Hyvinvointialuelaki 611/2021 § 123

ARVIOINTIKERTOMUKSEN ALLEKIRJOITUKSET

Kirsti Puurunen

Riitta Anttila

Vesa Hynynen

Päivi Karinen

Saija Nivamo

Arto Nykänen

Esa Tuovinen

Juha Tykkyläinen

LÄHTEET

Kuvat:

- Kuvituskuvat: Pohjois-Savon hyvinvointialueen viestintä
- Tarkastuslautakunta: Janni Makkonen
- Mökki: Esa Tuovinen

Internet -lähteet:

Pohjois-Savon hyvinvointialue:

www.pshyvinvointialue.fi

- Esityslistat ja pöytäkirjat
- Tilinpäätös ja toimintakertomus 2023
- Henkilöstökertomus 2023
- Hyvinvointialuestrategia ja strategian toimeenpanosuunnitelma
- Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma
- [Laatu, valvonta, asiakas- ja potilasturvallisuus 2023](#)
- [Erikoissairaanhoidon hoitotakuutilastot](#)

Itä-Suomen YTA-alueen tilinpäätökset 2023:

- [Etelä-Savon hyvinvointialue](#)
- [Keski-Suomen hyvinvointialue](#)
- [Pohjois-Karjalan hyvinvointialue](#)

Hyvinvointialueiden, joissa yliopistollinen sairaala, tilinpäätökset 2023:

- [Pirkanmaan hyvinvointialue](#)
- [Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue](#)
- [Varsinais-Suomen hyvinvointialue](#)

Aluehallintovirasto:

- [Pelastustoimen asiantuntija-arvio - Pelastustoimi](#)

Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue ja kuntajaosto:

- [Yleisohje hyvinvointialueen tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta 30.5.2023](#)

Lait ja hallituksen esitykset:

- [Laki hyvinvointialueesta 611/2021](#)
- [Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 617/2021](#)
- [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021](#)
- [HE 241/2020 - Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi](#)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL):

- [THL:n sairastavuusindeksi](#)
- [Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen Pohjois-Savon hyvinvointialueella](#)
- [Hoitoonpääsy erikoissairaanhoidossa 31.12.2022](#)
- [Hoitoonpääsy erikoissairaanhoidossa 31.12.2023](#)
- [Hoitoonpääsy perusterveydenhuollossa syksyllä 2023](#)
- [Ikääntyneiden asumispalveluiden vähimmäismitoituksen alittaneet yksiköt, lokakuu 2023](#)
- [Ikääntyneiden asumispalveluiden vähimmäismitoituksen alittaneet yksiköt, toukokuu 2023](#)
- [Lastensuojelun käsittelyajat 1.4.–30.9.2023](#)

Valtioneuvosto:

- [Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet vuosille 2023–2026 \(vanhentunut\)](#)
- [Valtakunnalliset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle \(joulukuu 2023\)](#)
- [Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet 2023-2026](#)
- [Valtioneuvoston päätös VM/2022/209: Päätös Pohjois-Savon hyvinvointialueen vuoden 2023 lainanottovaltuuden muuttamisesta](#)

-
- [Säädösehdotusten vaikutusten arviointi : Ohjeet](#)

Valtiovarainministeriö:

- [Hyvinvointialueiden rahoituslaskelmat](#)
- [Hyvinvointialueen rahoituksen määräytyminen](#)

Valvira:

- [Ohje perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kiireettömän hoitoon pääsyn enimmäisaikojen noudattamisesta](#)
- [Tiedote 21.3.2024 kiireettömän erikoissairaanhoidon pääsystä lain vaatimalle tasolle](#)
- [Päätös 20.3.2024/ Dnro V/25431/2023 päätös kiireettömään erikoissairaan-hoitoon pääsyä koskevassa asiassa](#)

Muut:

Leppänen P., Sorvettula J. & Valli-Lintu A. 2024

Hyvinvointialue – talous järjestäminen ja hallinto

TARKASTUSLAUTAKUNNAN KUULEMISET KAUDELLA 2023-2024

20.6.2023

- Taloustilanne
- Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman tilannekatsaus

17.8.2023

- Ulkoistetut palvelut – Monetra Pohjois-Savo Oy
- Potilas- ja asiakasturvallisuuskatsaukset

28.9.2023

- Omavalvonnan tilannekatsaus
- Lautakuntakuuleminen, Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta
- Taloustilanne: Osavuosikatsaus

19.10.2023

- Tilannekatsaus hyvinvointialueen tietojärjestelmiin ja ICT-investointeihin
- Tilannekatsaus Pohjois-Savon hyvinvointialueen hankintoihin

9.11.2023

- Tilannekatsaus henkilöstöasioihin
- Tilannekatsaus hyvinvointialueen omistajaohjaukseen ja konsernivalvontaan
- Ulkoistetut palvelut - Sakupe Oy
- Lautakuntakuuleminen - Ikääntyneiden lautakunta

23.11.2023

- Pohjois-Savon hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman tilannekatsaus 23.11.2023
- Sisäinen valvonta ja riskienhallinta Pohjois-Savon hyvinvointialueella

14.12.2023

- Lautakuntakuuleminen - Yleisten palveluiden lautakunta
- Hoitoon pääsyn tilannekatsaus perusterveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa

11.1.2024

- Aluehallituksen puheenjohtajiston kuuleminen

25.1.2024

- Johdon katsaus vuoteen 2023, hyvinvointialuejohtaja
- Tilannekatsaus hyvinvointialueen strategiaan, sen toimeenpanoon ja toteutumiseen

15.2.2024

- Johdon katsaus vuoteen 2023, hallintojohtaja ja johtava ylilääkäri
- Tilintarkastajan raportointi vuoden 2023 tilintarkastuksesta
- Potilas- ja asiakasturvallisuuskatsaukset 7-9/2023 ja 10-12/2023
- Henkilöstön edustajien näkökulma vuoteen 2023

29.2.2024

- Lautakuntakuuleminen – Kokonaisturvallisuuslautakunta
- Tilannekatsaus palveluverkkouudistukseen

21.3.2024

- Johdon katsaus vuodesta 2023 - Talous ja tilinpäätös 2023
- Johdon katsaus vuoteen 2023 - Henkilöstö ja henkilöstökertomus 2023
- Tilannekatsaus HYTE-asioihin vuodelta 2023
- Johdon katsaus vuoteen 2023, sosiaalijohtaja

11.4.2024

- Henkilöstön edustajien näkökulma vuoteen 2023

